

BETÆNKNING

om

en udvidelse af Arbejdsmarkedets Tillægspension til også at
omfatte selvstændige erhvervsdrivende

Afgivet af

Tillægspensionsudvalget af 1964

ex. 2

BETÆNKNING NR. 373

1965

Indholdsfortegnelse

Side

Indledning	5
----------------------	---

Kapitel I

Loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension	7
A. Personkredsen	7
B. Finansieringen	7
C. Pensionsydelse	7
1. Alderspension	7
2. Enkepension	8
D. Regulering af tillægspensionen	8
E. Ledelsen og administrationen m. v.	9

Kapitel II

Udvalgets betragtninger vedrørende udvidelse af Arbejdsmarkedets Tillægspension til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende	10
A. Skal selvstændige erhvervsdrivendes optagelse i ATP være frivillig eller obligatorisk?	10
1. Loven om ATP	10
2. Norge og Sverige	11
3. Obligatorisk ordning	11
4. Frivillig ordning	12
5. Kan en obligatorisk ordning knyttes til andre sikringsordninger?	13
6. Frivillig optagelse på et præmiereservegrundlag	13
7. Konklusion	14
B. Personkredsen	14
1. Talmæssige oplysninger om selvstændige erhvervsdrivende	14
2. Afgrænsningen af persongruppen selvstændige erhvervsdrivende	15
3. Hvilke aldersgrupper bør medtages?	17
C. Ordningens økonomi — bidrag og pension under en obligatorisk ordning	17
1. Loven om ATP	17
2. Betydningen af de selvstændiges aldersfordeling	17
3. Størrelsen af bidraget for selvstændige under forskellige forudsætninger	18
4. Skal bestemmelsen i ATP-lovens § 2, stk. 2, opretholdes?	19
5. Selvstændiges optagelse i ordningen for samme bidrag som lønmodtagere	19
6. Sammenligning med private forsikringsordninger	20
D. Visse administrative problemer	20
1. Bidragspligtens afgrænsning	21
2. Bidragspligtens indtræden og ophør	22
3. Kontrol med tilmelding og bidragsbetaling	22
4. Problemer i forbindelse med ordningens administration	23

Kapitel HI	side
Udtalelser fra hovedorganisationer og erhvervsorganisationer.	24
Kapitel IV	
Udvalgets konklusion.	29
Bilag:	
Bilag 1. Lov nr. 46 af 7. marts 1964 om Arbejdsmarkedets Tillægspension	31
Bilag 2. Beregningsmateriale fra forsikringsrådet	38
Bilag 3. Skrivelse af 19. december 1964 fra bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension.	40

Indledning

Den 21. januar 1964 nedsatte socialministeren tillægspensionsudvalget af 1964, der har til opgave at belyse virkningerne af og udarbejde forslag om en tillægspensionsordning med de samme væsentlige træk som den svenske tillægspensionsordning, tilpasset den danske folkepension og det danske skattesystem, og således at både lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende kan omfattes af ordningen.

Under overvejelserne om forslag til en sådan videregående tillægspensionsordning skal udvalget lægge til grund, at den almindelige tillægspensionsordning skal udgøre en overbygning på folkepensionen, og at pensionsordningen foruden alderspension i hvert fald skal omfatte enkepension. Udvalget skal endvidere overveje, på hvilken måde en sådan ordning kan værdisikres. I forbindelse med folkepensionen bør den almindelige tillægspension, når ordningen er fuldt udbygget, sikre dem, der beskæftiges i erhvervslivet, en værdisikret pension sigtende mod 60 pct. af den enkeltes erhvervsindtægt over en vis årrække og inden for visse grænser, jfr. den svenske ordning. Under udvalgets overvejelser skal det dernæst forudsættes, at tillægspensionsordningen kan hvile i sig selv ved et kombineret præmiereserve- og fordelingssystem og uden tilskud fra det offentlige.

Udvalget skal endvidere overveje, om og under hvilke nærmere vilkår det vil være hensigtsmæssigt at søge Arbejdsmarkedets Tillægspension udvidet til - eventuelt i en kortere eller længere overgangstid - at dække selvstændige erhvervsdrivende med ydelser svarende til dem, der indeholdes i loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension og finansieret uden tilskud fra det offentlige.

Udvalget har følgende sammensætning:
Fhv. departementschef Erik Dreyer, formand.
Professor, dr. polit. Erik Hoffmeyer.
Rådsformand P. Ørding, Forsikringsrådet.

Direktør G. Drachmann,
formand for Arbejdsmarkedets Tillægspension.
Kontorchef K. Kampmann,
arbejdsministeriet,
udpeget af arbejdsministeriet.
Kontorchef Henning Jensen,
skattedepartementet,
udpeget af finansministeriet.
Afdelingschef P. Bjørn Olsen,
finansernes centralstyrelse,
udpeget af finansministeriet.
Afdelingschef K. Agbo,
handelsministeriet,
udpeget af handelsministeriet.
Kontorchef Johs. Pedersen,
indenrigsministeriet,
udpeget af indenrigsministeriet.
Kontorchef E. Arntzen,
socialministeriet,
udpeget af socialministeriet.
Kontorchef N. Engberg,
socialministeriet,
udpeget af socialministeriet.
Professor., dr. phil. E. Sparre Andersen er knyttet til udvalget som sagkyndig bistand.

Udvalgets sekretariat ledes af kontorchef E. Arntzen, socialministeriet, og består i øvrigt af arbejds- og socialministeriernes økonomisk-statistiske konsulent Niels Halck, ekspeditionssekretær P. Loft og fuldmægtig A. Trier, socialministeriet, og sekretær Søren Johnsen, ligningsdirektoratet.

I socialministerens skrivelse af 16. marts 1964 til udvalget er dernæst udtalt følgende:

»Under forhandlingerne i folketinget angående lovforslaget om Arbejdsmarkedets Tillægspension — der som bekendt blev vedtaget ved 3. behandling den 3. marts 1964 - blev der udtrykt ønske om, at udvalget fremskynder un-

dersøgelsen af spørgsmålet om at udvide Arbejdsmarkedets Tillægspension til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende, og at udvalget forlods udarbejder forslag herom.

I denne anledning skal man — i overensstemmelse med de udtalelser, der blev fremsat fra regeringens side under forhandlingerne i folketinget - anmode udvalget om på et så tidligt tidspunkt som muligt under udvalgets arbejde at overveje mulighederne for at udvide Arbejdsmarkedets Tillægspension til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og at udarbejde forslag herom.«

Nærværende betænkning omhandler alene den del af udvalgets opgave, der går ud på at overveje mulighederne for at udvide Arbejdsmarkedets Tillægspension til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende og at stille forslag herom.

For udførelsen af denne opgave har det været en forudsætning, at de af tillægspensionsordningen berørte hovedorganisationer og erhvervsorganisationer skulle have lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende under udvalgets arbejde. Udvalget udarbejdede derfor en foreløbig redegørelse af september 1964 om denne udvidelse af Arbejdsmarkedets Tillægspension. Redegørelsen har været forelagt for de

interesserede hovedorganisationer og erhvervsorganisationer, som i møde med udvalget har haft lejlighed til at fremkomme med deres bemærkninger hertil. Redegørelsen har endvidere været forelagt for bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension med særligt henblik på spørgsmålet om en optagelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension af selvstændige erhvervsdrivende for det samme bidrag som det, der betales for lønmodtagere. Betænkningens kapitel I og II svarer med enkelte - overvejende redaktionelle — ændringer til den udsendte redegørelse. I kapitel III refereres organisationernes udtalelser, og i kapitel IV følger udvalgets konklusion. Som bilag 3 er optrykt svaret fra bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Ved afgivelsen af nærværende betænkning mener udvalget at burde fremhæve, at når udvalget i det følgende giver udtryk for betænkelighed med hensyn til de selvstændige erhvervsdrivendes optagelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension, har man alene denne begrænsede del af udvalgets opgave i tankerne. Udvalget undersøger herefter mulighederne for gennemførelsen af den videregående tillægspensionsordning efter svensk mønster, som det er udvalgets hovedopgave at udarbejde forslag **til**.

Udvalget har holdt 8 møder.

København, december 1964.

Knud Agbo

E. Arntzen
leder af sekretariatet

G. Drachmann

Erik Dreyer
formand

N. Engberg

Erik Hoffmeyer

Henning Jensen

K. Kampmann

P. Bjørn Olsen

Johs. Pedersen

P. Ørding

Niels Halck

Søren Johnsen

P. Loft

A. Trier

Kapitel I.

LOVEN OM ARBEJDSMARKEDETS TILLÆGSPENSION

Lov nr. 46 af 7. marts 1964 om Arbejdsmarkedets Tillægspension, der er optaget som bilag 1, tilsigter etablering af en tillægspensionsordning gennem oprettelsen af Arbejdsmarkedets Tillægspension (i det følgende betegnet som ATP) med det formål at udbetale lønmodtagere m. fl. tillægspension i overensstemmelse med de nærmere i loven fastsatte regler.

Med hensyn til de nærmere principper for ordningen skal følgende fremhæves:

A. Personkredsen.

Efter lovens § 2 omfatter ordningen et bredt udsnit af lønmodtagere, idet samtlige arbejdere og funktionærer i alderen 18-66 år, i alt ca. 1.100.000 lønmodtagere, er omfattet af ordningen. Derimod er den tredie store lønmodtagergruppe, tjenestemændene og dermed i pensionsmæssig henseende ligestillede lønmodtagere, ikke medtaget, idet dette spørgsmål senere vil finde sin afgørelse. Medens selvstændige erhvervsdrivende principielt er holdt uden for ordningen, er der dog i § 2, stk. 2, givet lønmodtagere, som overgår til at være selvstændige erhvervsdrivende, adgang til at forblive i ordningen, når de har været medlemmer i sammenlagt mindst 3 år.

B. Finansieringen.

Det er et karakteristisk træk, at tillægspensionsordningen finansielt hviler i sig selv uden tilskud fra det offentlige, idet midlerne tilvejebringes ved bidrag, der i loven er fastsat til 5,40 kr. pr. uge eller 21,60 kr. pr. måned, hvoraf arbejdsgiveren udreder 2/3 (3,60 kr. pr. uge eller 14,40 kr. pr. måned) og lønmodtageren 1/3 (1,80 kr. pr. uge eller 7,20 kr. pr. måned).

Ordningen er i øvrigt opbygget som et kom-

bineret præmiereserve- og fordelingssystem¹⁾, hvorved der dels opnås mulighed for inden for en nærmere fremtid at yde antagelige tillægspensioner til forsikrede, der ved ordningens oprettelse er oppe i årene, og dels sikres en vis fondsdannelse, der gennem renteafkast muliggør mindre præmier og samtidig i ordningens opbygningsperiode vil medføre en større total opsparing i samfundet end et rent fordelingsystem. Efter de foreliggende beregninger vil denne fond 5 år efter ordningens oprettelse andrage ca. 1,5 milliard kr., efter 10 år ca. 3,2 milliard kr. og efter 20 år ca. 7,2 milliard kr.

C. Pensionsydelse.

Tillægspensionen omfatter alderspension og enkepension.

1. Alderspension.

Alderspensionen ydes fra det fyldte 67. år for både mænd og kvinder, og fuld pension udgør 2.400 kr. årligt.

For at muliggøre, at der kan ydes en antagelig tillægspension til lønmodtagere, der ved deres indtræden i ordningen i dennes første år allerede er oppe i årene, er der fastsat særlig gunstige regler for pensionsberegningen for sådanne ældre lønmodtagere. For det første kræves der her kun 27 års medlemsanciennitet for at opnå fuld tillægspension — medens ordningen i øvrigt på langt sigt kræver 40 år; og for det andet: aftrappes pensionen for lønmodtagere, der på grund af deres alder ikke kan opnå 27 års anciennitet, på en sådan måde, at der ved en så ringe anciennitet som et år opnås en pension på 600 kr., jfr. § 6.

¹⁾ Der henvises angående de forskellige finansierings-systemer til redegørelsen i kap. VI i betænkningen om Arbejdsmarkedets Tillægspension fra Tillægspensionsudvalget af 1963.

For alle andre lønmodtagere er fuld tillægspension betinget af, at der ved det fyldte 67. år er opnået 40 års anciennitet, jfr. § 7.

Virkningerne af de to beregningsformer for tillægspensionen ses af følgende to skalaer:

1) Beregning efter § 6 (27-års-skalaen):

Anciennitet ved det fyldte 67. år	Årlig tillægspension kr.
27 år eller derover	2.400
26 -	2.280
25 -	2.160
24 -	2.040
23 -	1.920
22 -	1.800
21 -	1.680
20 -	1.560
19 -	1.500
18 -	1.440
17 -	1.380
16 -	1.320
15 -	1.260
14 -	1.200
13 -	1.140
12 -	1.080
11 -	1.020
10 -	960
9 -	900
8 -	840
7 -	780
6 -	720
5 -	696
4 -	672
3 -	648
2 -	624
1 -	600

2) Beregning efter § 7 (40-års-skalaen):

Anciennitet ved det fyldte 67. år	Årlig tillægspension kr.
40 år eller derover	2.400
39 -	2.340
38 -	2.280
37 -	2.220
36 -	2.160
35 -	2.100
34 -	2.040
33 -	1.980
32 -	1.920
31 -	1.860
30 -	1.800
29 -	1.740
28 -	1.680
27 -	1.620
26 -	1.560
25 -	1.500
24 -	1.440
23 -	1.380
22 -	1.320
21 -	1.260
20 -	1.200
19 -	1.140
18 -	1.080
17 -	1.020

Anciennitet ved det fyldte 67. år	Årlig tillægspension kr.
16 -	960
15 -	900
14 -	840
13 -	780
12 -	720
11 -	660
10 -	600
9 -	540
8 -	480
7 -	420
6 -	360
5 -	300
4 -	(240)
3 -	(180)
2 -	(120)
1 -	(60)

Den forsikringsmæssige udligning mellem ordningens medlemmer, som de nævnte bestemmelser er udtryk for, kommer ligeledes frem i bestemmelserne om anciennitet, hvorefter et års anciennitet opnås allerede ved bidragsbetaling for 44 uger eller 11 måneder, således at kortere sygdoms- eller arbejdsløshedsperioder i det enkelte år ikke vil medføre nedsat tillægspension; for medlemsgrupper over 60 år, og som erfaringsmæssigt har større risiko for sygdom og arbejdsløshed, opnås et års anciennitet ved bidragsbetaling for kun 36 uger eller 9 måneder. Virkningen af disse bestemmelser forstærkes ved bestemmelsen om, at overskydende anciennitet oparbejdet i det enkelte år om fornødent kan overføres til andre år, jfr. § 8. Alt i alt betyder disse regler, at en person, der indtræder i ordningen ved det fyldte 18. år, kan opnå fuld tillægspension ved det 67. år, selv om der ikke er betalt bidrag for pågældende i 12-13 år, når han eller hun i øvrigt har haft fuld beskæftigelse.

2. Enkepension.

Enkepension udgør halvdelen af den tillægspension, som den afdøde ægtefælle modtog ved dødsfaldet eller til sin tid ville være berettiget til på grundlag af allerede betalte bidrag. Det er dog en betingelse for enkepension, at ægteskabet har varet i mindst 10 år, og at afdøde har opnået mindst 10 års anciennitet. Enkepension ydes tidligst fra enkens fyldte 62. år.

D. Regulering af tillægspensionen.

Der er ikke i loven indeholdt nogen automatisk reguleringsbestemmelse, men der er lagt vægt på, at der ved fondsmidlernes placering skal tilstræbes ikke blot en betryggende sikker-

hed og den højest mulige forrentning, men også en opretholdelse af midlernes realværdi, jfr. § 26, stk. 1. Ordningens ledelse skal med passende mellemrum optage til overvejelse spørgsmålet om en å jourføring af pensioner og eventuelt af bidrag, jfr. § 19, stk. 2 og 3.

E. Ledelsen og administrationen m. v.

I konsekvens af, at tillægspensionsordningen forudsættes at skulle hvile i sig selv uden tilskud fra det offentlige, er Arbejdsmarkedets Tillægspension oprettet som en selvstændig, selvejende institution under ledelse af den

kreds, der tilvejebringer ordningens midler, d.v.s. de grupper af lønmodtagere og arbejdsgivere, der vil blive berørt af ordningen.

Loven om tilsyn med pensionskasser gælder ikke for Arbejdsmarkedets Tillægspension, men forsikringsrådet fører tilsyn med ordningen for så vidt angår dennes forsikringstekniske beregningsgrundlag, jfr. § 27, stk. 1-4.

De af Arbejdsmarkedets Tillægspension truffene afgørelser om medlemskab, bidrag og pensionsret kan indbringes for et af ordningen uafhængigt organ, idet der i medfør af § 28 er oprettet et særligt ankenævn.

Kapitel II.

UDVALGETS BETRAGTNINGER VEDRØRENDE UDVIDELSE AF ARBEJDSMARKEDETS TILLÆGSPENSION TIL OGSÅ AT OMFATTE SELVSTÆNDIGE ERHVERVSDRIVENDE

Efter de gældende regler dækker ATP personer med lønmodtagerindtægter, uanset om de pågældende alene har indtægter som lønmodtagere, eller om de tillige har indtægter ved selvstændig erhvervsvirksomhed. Spørgsmålet om at udvide ATP til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende er derfor i virkeligheden et spørgsmål om, hvorvidt indtægter fra selvstændig erhvervsvirksomhed skal være pensionsgivende. Når der i betænkningen af praktiske grunde tales om optagelse af selvstændige erhvervsdrivende i ATP, må dette forhold have i erindring.

I dette kapitel gennemgås de problemer, der rejser sig af en udvidelse af Arbejdsmarkedets Tillægspension til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende. I det første afsnit (A) drøftes således spørgsmålet om, hvorvidt de selvstændige erhvervsdrivendes optagelse i ATP i givet fald skal være frivillig eller obligatorisk; denne drøftelse resulterer i, at interessen samler sig om en obligatorisk ordning. I de to følgende afsnit (B og C) behandles herefter hovedtrækkene for en obligatorisk ordning på de to væsentligste områder, personkredsen og ordningens økonomi (bidrag og pension). Endelig behandles i sidste afsnit (D) visse administrative problemer.

A. Skal selvstændige erhvervsdrivendes optagelse i ATP være frivillig eller obligatorisk?

1. Loven om ATP.

Loven om ATP bygger på, at medlemskabet af ordningen er *obligatorisk* for de lønmodtagergrupper, der er omfattet af loven. Dette er en naturlig følge af en ordning, der i sit ud-

gangspunkt bygger på forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter, og til hvilken der betales bidrag af såvel arbejdsgivere som lønmodtagere. Ordningens obligatoriske karakter er også en forudsætning for, at man kan anvende det valgte finansieringssystem, det kombinerede fordelings- og præmiereservesystem. Ved de særlige kompensationsregler i lovens § 6 er ydelserne fastsat således, at personer, der ved ordningens oprettelse er oppe i årene, har mulighed for at få pensioner, der er betydeligt større end pensioner beregnet efter de almindelige regler for pensionsforsikringer. For personer, der indtræder i ordningen i en ung alder, vil pensionerne omvendt blive lavere end pensioner beregnet efter almindelige forsikringstekniske principper. Om ordningen har det da også været sagt, at den er udtryk for en solidaritet mellem de forskellige aldersklasser.

Helt undtagelsesfrit er ATP-lovens krav om obligatorisk medlemskab dog ikke, idet der som nævnt i kapitel I i § 2, stk. 2, er åbnet adgang for personer, der som lønmodtagere har været medlemmer af ordningen sammenlagt i mindst 3 år, til efter eget ønske at bevare deres medlemskab, selv om de måtte overgå til selvstændig virksomhed. I disse tilfælde betaler de pågældende selvstændige erhvervsdrivende det samlede bidrag, jfr. lovens § 15, stk. 5. Der er således her skabt en *frivillig* adgang for selvstændige erhvervsdrivende til fortsat medlemskab af ordningen, og reglen betyder i praksis og på længere sigt - da praktisk taget alle er lønmodtagere i de unge år - at alle selvstændige erhvervsdrivende, der ønsker det, kan blive omfattet af ordningen.

2. Norge og Sverige.

Såvel den gældende norske ordning (Felles-ordningen for Tariffestet pensjon - FTP) som den svenske ordning indeholder adgang for selvstændige erhvervsdrivende til at være medlemmer af tillægspensionsordningen.

For Norges vedkommende er der tale om en fakultativ ordning, der går ud på, at indehavere af personligt firma og selvstændige håndværkere kan opnå medlemskab af FTP, såfremt de er sygeforsikrede som ikke-lønmodtagere og er medlemmer enten af Norsk Arbeidsgiverforening med tilknyttede faglige sammenslutninger eller organiserede i forbund under Landsorganisasjonen eller medlemmer af Handelens Arbeidsgiverforening. De pågældende medlemmer kan dog ikke opnå ret til de gunstige overgangsregler, der gælder for ældre medlemmer, og rent faktisk har kun et forsvindende antal personer benyttet sig af adgangen (ifølge telefonisk oplysning fra FTP kun i et antal af godt et hundrede).

Den svenske ordning er for så vidt angår de selvstændige erhvervsdrivende en blandet obligatorisk og fakultativ ordning, idet de selvstændige automatisk er omfattet af ordningen, medens der samtidig er adgang til at begære undtagelse fra tillægspensionsordningen for indtægt af andet (d.v.s. selvstændigt) erhvervsarbejde med den virkning, at indtægten af andet erhvervsarbejde ikke medtages ved beregning af pensionsgivende indtægt. En sådan begæring om undtagelse har dog visse begrænsende virkninger for den pågældendes fremtidige stilling i forholdet til tillægspensionen. Begæringen kan således vel tilbagekaldes, men tidligst med virkning fra det årsskifte, hvor indtægten har været undtaget i 5 år, og den samme person kan ikke senere påny begære indtægt af andet erhvervsarbejde undtaget fra ordningen. Efter særlige regler vil pensionen endvidere normalt blive reduceret i forhold til den tid, hvori pågældende har stået uden for ordningen, og reduktion af ydelserne vil i så fald ske, uanset om pågældende i alt opnår den anciennitet, der efter de almindelige regler skulle berettigge til fuld pension.

Det er oplyst, at ca. 75.000 personer svarende til ca. Vio af de personer, der har adgang til at begære den selvstændige erhvervsindtægt holdt uden for ordningen, har benyttet sig af denne adgang. Man må imidlertid her have for øje, at den svenske ordning altså principielt

omfatter alle, og at der utvivlsomt er en vis tilbageholdenhed med hensyn til udmeldelse, fordi den værdifasthed, som ordningen indeholder, gør det særdeles tvivlsomt, om det uden langt større bidrag i det lange løb vil være muligt gennem private forsikringer at tilvejebringe en alderspension med en tilsvarende dækning som den svenske ATP. Endvidere spiller det sikkert en rolle, at afgiftssatsen i en længere årrække fastsættes væsentlig lavere end den, der på langt sigt bliver nødvendig for at holde ordningen i balance. I igangsættelsestiden kan man så at sige erhverve pensionspoint til nedsat pris, hvilket også er udtryk for, at en del af pensionsbyrden ifølge et fordelingsprincip lægges over på den kommende generation.

3. Obligatorisk ordning.

En obligatorisk ordning vil være mere byrdefuld for de selvstændige end for lønmodtagerne. De selvstændige skal ikke alene betale hele bidraget selv, men bidraget skal på grund af de selvstændiges ugunstige aldersfordeling sættes højere end det samlede lønmodtagerbidrag, såfremt ordningen for de selvstændige økonomisk skal kunne hvile i sig selv, og der skal tilvejebringes samme forsikringstekniske sikkerhed, som den gældende ATP-ordning hviler på, jfr. nærmere herom i afsnit C. Såfremt der kan tilvejebringes en ordning, hvorefter de selvstændiges tillægspension ikke økonomisk skal hvile i sig selv, men med adgang til deltagelse af de selvstændige til samme fulde bidrag, som der betales for lønmodtagerne - jfr. om denne mulighed afsnit C. 5. — vil de økonomiske byrder for de selvstændige blive væsentligt formindskede.

Uanset hvilken udvej der vælges, bør man dog have for øje, at der næppe for selvstændige i samme grad som for lønmodtagere er et almindeligt behov for en tillægspensionsordning. Det kan således ikke udelukkes, at mange selvstændige vil være mere interesserede i at anvende deres midler til investeringer i egen virksomhed fremfor at skulle foretage kontante indbetalinger til en pensionsordning, og i mange tilfælde vil investeringerne i virksomheden netop kunne tjene pensioneringsformål, fordi der foreligger en ofte værdifast anbringelse af midlerne, som kan realiseres, når indehaveren ønsker at trække sig tilbage.

Ved bedømmelsen af den obligatoriske ordning er det endvidere nødvendigt at påpege, at

en sådan ordning — som det vil fremgå af det følgende - vil medføre megel: store administrative vanskeligheder. Af disse vanskeligheder skal her blot peges på, at den nødvendige kontrol med, at selvstændige overholder forpligtelsen til at være medlem af ordningen, vil være vanskelig at gennemføre, jfr bemærkningerne herom i afsnit D. For de selvstændiges vedkommende må kontrollen endda anses for særlig nødvendig, bl. a. fordi der ikke er noget modstykke til lønmodtagerens interesse i at påse, at arbejdsgiveren indbetaler bidragene for ham. Endvidere kan nævnes, at det ej heller er muligt for de selvstændige at fastsætte tilsvarende enkle og klare regler for beregningen af pensionsancienniteten, som gælder for lønmodtagere ifølge lovens § 8, hvor der er taget rimelige hensyn til pensionsanciennitetens erhvervelse under sygdoms- eller arbejdsløshedsperioder. Som nævnt i afsnit D vil tilsvarende hensyn til de selvstændige i sygdomsperioder eller perioder, hvor indtægterne fra virksomheden svigter, formentlig kun kunne ske gennem en særlig dispensationsadgang.

På mange måder ville det således være en fordel, hvis det kunne være en frivillig sag for selvstændige, om de ville tilslutte sig ATP.

4. Frivillig ordning.

Frivillighed vil imidlertid stå i skarp modsætning til de foran nævnte særlige regler for beregning af pensionsydelse, som i realiteten favoriserer personer, der er noget oppe i årene, når de indtræder i ordningen. Som allerede fremhævet af Tillægspensionsudvalget af 1963 må der uden obligatorisk medlemskab forudses en stærkere tilgang af medlemmer i de højere aldersklasser, der vil nyde godt af sådanne særlige bestemmelser, end af personer i yngre aldersklasser, der vil se deres fordel i at tegne private pensionsforsikringer. Det gælder især, hvis der indføres en ordning med ydelser svarende til de i loven om ATP fastsatte, altså med den for ældre særlig gunstige overgangsregel i § 6 (27-års-reglen) for personer, der indtræder i ordningen i det første år. En sådan stærkere tilgang af ældre ville under disse omstændigheder betyde en så kraftig økonomisk belastning af ordningen, at det må anses for udelukket at give adgang til ydelser beregnet efter lovens § 6 uden at foreskrive obligatorisk medlemskab.

Men også uden overgangsregel i lovens § 6

- hvilket ville svare til gældende norske ordning, hvor de selvstændige erhvervsdrivende ikke har adgang til de gunstige overgangsregler — vil ATP-ordningen være til fordel for de ældre på grund af proportionalitetsreglen i § 7, stk. 2. Ifølge denne regel tages der ved fastsættelsen af mindre anciennitet end 40 år alene hensyn til det tidsrum, hvori en person har været medlem, medens det lades ude af betragtning, at de bidrag, der indbetales af yngre aldersklasser, har en betydelig større værdi end bidrag indbetalt af ældre aldersklasser på grund af den længere forrentningsperiode.

Hvad enten en frivillig ordning for de selvstændige, der skal hvile i sig selv, tillige skal omfatte ydelser efter den gunstige overgangsregel i § 6 eller alene efter den almindelige regel i § 7, vil en sådan ordning medføre meget høje bidrag for deltagerne. En ordning, der alene omfatter ydelser efter § 7, kan således kun etableres, hvis bidraget sættes så højt, at der i princippet bliver balance mellem bidrag og pensionsydelse for de ældste, der kan opnå pension fra ordningen, d.v.s. de 62-årige eller måske en smule lavere, idet det vel må påregnes, at også nogle yngre folk vil tilslutte sig en sådan ordning, selv om det ikke vil være nogen direkte fordel for disse. De for udvalget foretagne beregninger viser, at der vil blive tale om et årligt bidrag af en størrelsesorden af ca. 600 kr., og det kan på grundlag heraf skønnes, at en sådan ordning ikke vil være tiltrækkende for størstedelen af personer, der er under ca. 60 år, der vil se deres fordel i at sikre sig gennem tegning af en privat pension.

Hvad angår en frivillig ordning, der også omfatter overgangsreglen i § 6, foreligger der ikke egentlige beregninger over, hvor stort bidraget vil blive, men det kan på forhånd siges, at det meget væsentligt vil overstige den foran nævnte størrelsesorden af 600 kr. på grund af de pensionsydelse, der efter denne ordning vil kunne tilfalde medlemmer i de højeste aldersklasser, som ikke alene forudsætter betydelig kortere medlemskab end § 7-reglen, men også giver adgang til pensioner, der væsentligt overstiger pensionerne efter § 7 og for flere aldersgruppers vedkommende er dobbelt så høje.

Til sammenligning med disse oplysninger om størrelsen af bidragene ved en frivillig ordning kan det anføres, at det årlige bidrag for en fuldt beskæftiget månedslønnet lønmodtager udgør 259,20 kr., hvoraf lønmodtageren betaler en trediedel eller 86,40 kr. Af det nedenfor i

afsnit C anførte fremgår i øvrigt, at bidragene i de forskellige variationer af en obligatorisk ordning for selvstændige vil udgøre fra 339 kr. årligt til 486 kr. årligt.

Alt i alt må man derfor antage, at en frivillig ordning - hvad enten den svarer til lønmodtagerordningen (omfatter både den særlige overgangsregel i § 6 og den almindelige regel i § 7), eller den kun omfatter § 7 - ikke vil få nogen større praktisk betydning; hertil kommer det særlige for en ordning for selvstændige, der alene giver adgang til ydelser beregnet efter lovens § 7, at denne vil give de selvstændige en ringere stilling med hensyn til opnåelse af pension end den, der gælder for lønmodtagere. En sådan løsning må på forhånd anses for lidet tilfredsstillende, hvilket også bekræftes af de norske oplysninger om den ringe tilgang af selvstændige erhvervsdrivende til FTP, jfr. også at Tillægspensionsudvalget af 1963 har givet udtryk for en lignende opfattelse (udvalgets betænkning s. 22, 2. spalte).

5. Kan en obligatorisk ordning knyttes til andre sikringsordninger?

Det har endvidere været overvejet, om en obligatorisk tillægspensionsordning for selvstændige kan knyttes til andre eksisterende, sociale sikringsordninger, der specielt tager sigte på selvstændige, således at selvstændige må acceptere tillægspensionsordningen, hvis de ønsker at være tilsluttet den anden sikringsordning. En sådan ordning ville i første række have betydning derved, at de fra den sociale ordning foreliggende oplysninger om kredsen af sikrede kunne komme tillægspensionsordningen til gode og således lette de ovenfor nævnte store administrative vanskeligheder, ligesom den kreds af selvstændige, der herved ville kunne få adgang til tillægspension, formentlig henhører til de grupper af selvstændige, der har det største behov for en sikring af alderdommen gennem opnåelse af tillægspension. Som eventuelle muligheder for en sådan forbindelse med tillægspensionsordningen for selvstændige i medfør af ulykkesforsikringsloven (som er frivillig — bortset fra visse selvstændige i fiskeri og søfart) og den frivillige dagpengeforsikring i henhold til sygeforsikringsloven.

Da det må anses for at være af afgørende betydning for, om en sådan ordning kan etableres, at tilslutningen til disse sikringsordninger inden

for betydelige grupper af selvstændige er af et forholdsvis stort omfang, har man undersøgt, hvor stort et antal selvstændige der er tilknyttet disse ordninger.

For så vidt angår ulykkesforsikringen, er der gennem direktoratet for ulykkesforsikringen oplyst følgende om det omtrentlige antal af selvstændige — inden for de i ulykkesforsikringsloven omhandlede grupper - der er ulykkesforsikrede:

	Ulykkesforsikrede selvstændige	Heraf med stats-tilskud
Håndværk eller industri	3.696	224
Anden eller blandet virksomhed	1.596	48
Land- eller havebrug	38.532	4.221
Søfart	384	20
Fiskeri	6.200	750
I alt	50.408	5.263

For så vidt angår sygeforsikringen udgjorde antallet af medlemmer af sygekasserne med frivillig dagpengeforsikring pr. 31. december 1963 ifølge beretning for året 1963 fra De samvirkende Centralforeninger af Sygekasser i Danmark 88.291. Heraf skønnes godt halvdelen at være hjemmeværende husmødre.

Det er udvalgets opfattelse, at de foreliggende tal viser, at det ikke kan anses for muligt ad denne vej at etablere en tilfredsstillende tillægspensionsordning for selvstændige erhvervsdrivende. Hertil kommer, at det nok under alle omstændigheder må anses for uheldigt at knytte en obligatorisk ordning af et sådant omfang som tillægspensionsordningen til en frivillig sikringsordning, idet man må kunne befrygte, at dette vil forflygtige interessen for disse ordninger.

6. Frivillig optagelse på et præmiereservegrundlag.

Man kunne endelig tænke sig, at de selvstændige blev optaget i ATP med ret til ydelser beregnet på et rent præmiereservegrundlag, således at bidragenes størrelse kom til at afhænge af indtrædelsesalderen efter de almindelige regler for beregning af livrenter. En sådan ordning kunne uden vanskelighed etableres på helt frivilligt grundlag. Den ville imidlertid være fuldstændig forskellig fra lønmodtagernes ordning, og den ville ikke indeholde nogen fordele for selvstændige, fremfor de allerede eksisterende muligheder for tegning af individuelle livrente-

forsikringer i de almindelige forsikringsselskaber. Udvalget har derfor ladet denne mulighed ude af betragtning.

7. Konklusion.

Resultatet af udvalgets overvejelser på dette punkt er således, at en frivillig adgang for selvstændige erhvervsdrivende til ATP med samme rettigheder som lønmodtagere eller med andre mindre gunstige regler end dem, der gælder for lønmodtagere, ikke vil have nogen praktisk betydning. Hvis de selvstændige skal optages i ATP, synes det derfor at måtte ske ved en *obligatorisk ordning*. En sådan ordning frembyder mange vanskeligheder, og udvalget har derfor koncentreret sine overvejelser om, hvorvidt og hvorledes disse vanskeligheder bedst kan overvindes. Herom henvises til de følgende afsnit.

B. Personkredsen.

1. Talmæssige oplysninger om selvstændige erhvervsdrivende.

Antallet af selvstændige erhvervsdrivende er senest opgjort ved folketællingen pr. 26. september 1960 til i alt 428.981. Da det erhvervsmæssige tilhørsforhold imidlertid kun ved folketællingen kan opgøres efter den hovednæringsgren, pågældende selv betragter sig som tilhørende, er det klart, at der blandt de personer, der er registreret som selvstændige erhvervsdrivende, vil være et antal, som i større eller mindre grad udfører lønnet arbejde for andre, samt at der i den øvrige del af befolkningen vil findes adskillige, som i større eller mindre grad arbejder som selvstændige erhvervsdrivende. Om disse forhold kan der imidlertid ikke fremskaffes nærmere oplysninger.

Den kreds af selvstændige, til hvem ATP eventuelt skal udvides, udgøres alene af selvstændige under 67 år, hvilket efter folketællingens oplysninger vil svare til ca. 392.000 personer. Disse personers fordeling efter erhverv kan på grundlag af de foreliggende oplysninger opgøres således:

Tabel 1. Selvstændige erhvervsdrivende under 67 år fordelt efter erhverv.

Gårdejere, husmænd	166.800
Gartnere, fiskere	15.400
Fabrikanter, håndværksmestre o. lign.	51.100
Bygge- og anlægsvirksomhed	23.600
Grosserere, opkøbere	11.600

Detailhandlere	61.000
Forsikringsvirksomhed o. lign.	2.700
Transporterhverv	17.100
Liberale erhverv	19.300
Øvrige	23.400

I alt 392.000

Landbrugserhvervet udgør, som det fremgår af tabellen, den største gruppe med i alt godt 40 pct. af samtlige selvstændige. Størrelsesmæssigt er de næste grupper detailhandlere og fabrikanter m. fl. med henholdsvis ca. 15 og ca. 13 pct. af samtlige erhvervsdrivende

De selvstændige erhvervsdrivendes aldersfordeling fremgår af den følgende tabel 2:

Tabel 2. Selvstændige erhvervsdrivende under 67 år fordelt efter alder.

	Antal	pct.
Under 25 år	6.000	2
25-34 år	53.900	14
35-44 år	99.700	25
45-54 år	122.400	31
55-64 år	97.800	25
65-66 år	12.200	3
I alt	392.000	100

Det ses af tabellen, at antallet af *ynge* selvstændige er meget beskedent, og at tyngdepunktet ligger i aldersgruppen 45-54 år. Ved højere alder falder antallet af selvstændige væsentligt.

Sammenligner man antallet af selvstændige med det samlede antal personer i erhvervsmæssigt arbejde i samme aldersklasse, således som dette er oplyst ved folketællingen fra 1960, fås følgende procenter:

Tabel 3. Selvstændige erhvervsdrivende under 67 år i procent af samtlige erhvervsmæssigt beskæftigede.

	pct.
Under 25 år	1,3
25-34 år	14,6
35-44 år	24,6
45-54 år	31,0
55-64 år	35,3
65-66 år	41,1
I alt	20,2

De selvstændige udgør, som det vil ses, ved stigende alder en stadig stigende andel af de erhvervsmæssigt beskæftigede. Dette viser, jfr. de meget lave procenter i aldersgrupperne un-

der 25 år og 25-34 år, at langt størstedelen af de selvstændige har været lønmodtagere, inden de begyndte for sig selv.

Godt 40.000 eller 10 pct. af de selvstændige er kvinder.

På grundlag af den indkomststatistik, der udarbejdes efter de til skatteligningen indsendte indkomstoplysninger, er det muligt at vise fordelingen af de selvstændige *efter ansat indkomst*. Det må i denne forbindelse bemærkes, at tallene vedrører den samlede ansatte ind-

komst — altså også indkomst fra andet end selvstændigt erhverv, og at der er tale om en noget mindre personkreds end ved folketællingstallene. Visse grupper af selvstændige - især inden for liberale erhverv - er ikke medtaget i den følgende tabel 4, idet personer i disse erhvervsgrupper ikke inden for indkomststatistikken er delt, eftersom der er tale om selvstændige eller lønmodtagere. De i tabel 4 foretagne beregninger bygger på indkomstansættelser **for** året 1961, der er de senest tilgængelige.

Tabel 4. Selvstændige erhvervsdrivende fordelt efter indkomstansættelser for året 1961.

	Selvstændige i landbrug m. v.		Andre selvstændige	
	Abs.	pct.	Abs.	pct.
Under 4.000 kr.	11.000	6,2	6.200	3,6
4 - 5.999 kr.	21.000	11,8	8.100	4,6
6 - 7.999 kr.	42.900	24,1	14.700	8,4
8 - 9.999 kr.	43.500	24,5	18.100	10,4
10 - 11.999 kr.	27.300	15,3	19.900	11,4
12 - 14.999 kr.	19.100	10,7	27.100	15,5
15 - 19.999 kr.	9.500	5,3	32.400	18,5
20 - 29.999 kr.	2.900	1,6	26.800	15,3
30.000 kr. og derover	800	0,5	21.400	12,3
	178.000	100,0	174.700	100,0

2. Afgrænsningen af persongruppen selvstændige erhvervsdrivende.

ATP omfatter lønmodtagere, der som hovedregel skal være beskæftiget her i landet. Begrebet lønmodtager er ikke defineret i loven, men det vil blive fastlagt i ledelsens praksis, og der er allerede truffet en række afgørelser herom.

Ved en udvidelse af ATP til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende, bør man under ordningen medtage enhver, der har et selvstændigt, indtægtsgivende arbejde af *erhvervsmæssig karakter*, f. eks. selvstændige beskæftiget i immaterielle erhverv og ved kunstner- og forfattervirksomhed. Afgrænsningen mellem lønmodtagere og personer med selvstændig erhvervsmæssig beskæftigelse ville herefter i fremtiden kun få betydning i det omfang, der fastsættes forskellige regler for de 2 grupper inden for ATP, herunder navnlig med hensyn til bidragsbetalingen, jfr. afsnit C nedenfor. Uden for ordningen måtte derimod stå personer, der hverken er lønarbejdere eller har selvstændig erhvervsmæssig beskæftigelse, herunder f. eks. hjemmearbejdende husmødre og personer, der lever af pensions- eller formueindtægt.

Det vil imidlertid ikke være rigtigt under ordningen at medtage enhver, der har erhvervsmæssig beskæftigelse, uden hensyn til *omfanget* af denne beskæftigelse. Lønmodtagere er kun omfattet af ATP, såfremt de har en arbejdstid på mindst 15 timer ugentlig (eller 65 timer månedlig). Lønmodtagere med kortere arbejdstid har normalt en så ringe tilknytning til arbejdsmarkedet, at man ikke har fundet grundlag **for** at lade dem være omfattet af ordningen, medmindre de som løsarbejdere falder ind under de særlige regler for denne persongruppe. På tilsvarende måde vil det ikke være rimeligt under en obligatorisk ordning for selvstændige at medtage personer, der kun i ringe omfang er erhvervsmæssigt beskæftiget. Det kan f. eks. i en del tilfælde gælde for gifte kvinder, som driver selvstændigt erhverv i mindre omfang, eller for personer, der overvejende lever af pensions- eller formueindtægt, suppleret i beskeden omfang med indtægter fra selvstændig virksomhed.

Af praktiske grunde er det udelukket ved selvstændig virksomhed at anvende den medie arbejdstid som kriterium for, om den på-

gældende skal være omfattet af ordningen. Det vil være nødvendigt i stedet at se på *indtægts størrelse*. En begrænsning af personkredsen efter indtægts størrelse vil tillige være velbegrundet, fordi man må gå ud fra, at der ikke er behov for tillægspension for personer med lave indtægter, idet folkepensionen må antages at give en tilstrækkelig pensionsdækning. Folkepensionens grundbeløb udgør pr. 1. april 1964 for enlige 5.064 kr. årligt og for ægtepar 7.656 kr. årligt. Efter lovændringen angående fuld folkepension m. v. vil der yderligere (efter nogle år) blive ydet et pensionstillæg på 1.044 kr. årligt for enlige og 1.188 kr. årligt for ægtepar. For selvstændige med indtægter under en vis lavere grænse vil det således være urimeligt at pålægge pligt til at deltage i en tillægspensionsordning med deraf følgende byrdefuld bidragsbetaling, som vil give de pågældende en større samlet pension end deres normale indtægter i de aktive år.

En sådan begrænsning af personkredsen vil i øvrigt harmonere med de regler, der sandsynligvis vil komme til at gælde under en eventuelt kommende, videregående pensionsordning efter svensk mønster. Det vil antagelig være nødvendigt, at der i en sådan ordning - ligesom under den svenske ordning — fastsættes et basisbeløb, således at indtægter under dette beløb ikke er pensionsgivende. Det må anses for uheldigt, hvis en udvidelse af ATP på nuværende tidspunkt kommer til at omfatte et større antal selvstændige, som senere skal udelukkes fra fortsat at kunne optjene pensionsanciennitet under en kommende, videregående tillægspensionsordning.

Ved fastsættelsen af en sådan *indtægtsgrænse* for selvstændige erhvervsdrivende for obligatorisk medlemskab af ordningen vil det være naturligt i første række at se på størrelsen af folkepensionen til enlige, der som nævnt efter de nuværende satser udgør 5.064 kr. årligt, hvortil der efter nogle år vil blive ydet et pensionstillæg på ca. 1.044 kr., eller tilsammen 6.108 kr. Efter de foreløbige planer for en norsk ordning er det indtægtsbeløb, der holdes udenfor ved beregning af pension og bidrag (basisbeløbet), det samme som folkepensionen for en enlig, medens det tilsvarende indtægtsbeløb i Sverige efter en overgangstid vil være ca. 11 pct. større end folkepensionen til en enlig. Endvidere kan det være vejledende, at en lønmodtager med en timefortjeneste, der

svarer til den gennemsnitlige timefortjeneste for samtlige arbejdere, vil have en årlig lønindtægt på ca. 6.000 kr., hvis han kun arbejder 15 timer om ugen, og således ligger lige på grænsen for at være udelukket fra ATP's lønmodtagerordning. Hvis den samme lønmodtager arbejder 30 timer om ugen og således ligger lige på grænsen mellem halvt bidrag og fuldt bidrag til ordningen, vil hans årlige lønindtægt andrage ca. 12.000 kr. I denne forbindelse kan til sammenligning nævnes, at lønmodtagere, hvis arbejdstid ikke kendes, ikke er omfattet af ATP, hvis deres indtægt ligger under et beløb, der efter de i loven angivne retningslinier for tiden udgør 460,20 kr. månedlig, svarende til 5.522,40 kr. årligt. Er lønnen mellem dette beløb og det dobbelte, 920,40 kr. månedlig, svarende til 11.044,80 kr. årligt, betales halvt bidrag.

Det konsekvente ville være, hvis indtægtsgrænsen for medlemskab af ordningen kunne gælde for nettoindtægten ved selve den selvstændige virksomhed uden hensyn til eventuelle andre indtægter og uden fradrag for skatter, kontingenter o. lign., men et sådant indtægtsbegreb kan næppe anvendes i praksis. For ordningens økonomi må det nemlig anses for nødvendigt, at pligten til at deltage i ordningen overholdes effektivt, og det vil derfor ikke være muligt alene at bygge på de selvstændiges pligt til at tilmelde sig ordningen, men det vil være nødvendigt at etablere en kontrol med, at pligten til at tilmelde sig og til at betale bidrag overholdes. En sådan kontrol forudsætter, at der fastsættes et klart og konstatérbart kriterium for pligten til medlemskab. Endvidere vil det være en nødvendighed at bygge på en omfattende medvirken fra ligningsmyndighedernes side ved kontrollens gennemførelse, idet der ikke ses at foreligge andre muligheder for at fremskaffe nogenlunde udtømmende oplysninger om, hvem der er beskæftiget ved selvstændig virksomhed og om de pågældendes indtægter herved. Efter de gældende regler for skatte-ligningen vil det — for en betydelig del af de selvstændige - ikke være muligt for ligningsmyndighederne at give oplysning om erhvervsindtægten alene. Det gælder således bl. a. i tilfælde, hvor indtægten opgøres indirekte på grundlag af formuebevægelser, skønnet privatforbrug m. v. Skal der gælde en indtægtsgrænse for selvstændiges deltagelse i ordningen, må man derfor af praktiske grunde anvende den skattepligtige indtægt. Om visse modifikationer

herfra henvises til bemærkningerne nedenfor under afsnit D.

Hvor højt indtægtsgrænsen skal fastsættes vil i nogen grad bero på et skøn. Efter udvalgets opfattelse vil det være passende, hvis grænsen sættes ved en skattepligtig, årlig indtægt på 6.000 kr. I de foran under afsnit 1 givne talmæssige oplysninger om selvstændige erhvervsdrivende er der i tabel 4 redegjort for de selvstændige, fordelt efter indkomstansættelser for året 1961. Det fremgår heraf, at 13 pct. af samtlige selvstændige, omfattet af statistikken, havde ansat indkomst i 1961 under 6.000 kr., men denne procentvis andel af de selvstændige må på grund af de siden 1961 stedfundne indkomstforøgelser nu anses for at være en del lavere.

Udvalget har endvidere overvejet, om *bidragene bør gradueres*, svarende til, at lønmodtagere med en ugentlig arbejdstid mellem 15 og 29 timer eller med en månedlig arbejdstid mellem 65 og 129 timer kun svarer halvt bidrag. Det kunne f. eks. fastsættes, at selvstændige med en skattepligtig indtægt fra 6.000 kr. til 12.000 kr. årligt kun havde pligt til at betale halvt bidrag med tilsvarende nedsat anciennitetserhvervelse, selv om en sådan ordning ville medføre nogen forøget administration. Af de foran nævnte talmæssige oplysninger i afsnit 1, tabel 4, fremgår, at 47 pct. af de selvstændige henhørte til gruppen med indkomstansættelser mellem 6.000 kr. og 12.000 kr. i 1961. Muligvis bør grænsen opad sættes noget lavere end 12.000 kr., idet dette tal som nævnt for de selvstændiges vedkommende er den skattepligtige indtægt, medens den foran omtalte tilsvarende indtægt for lønmodtagerne er den faktiske indtægt. Sættes grænsen således til f. eks. 10.000 kr. eller 8.000 kr. reduceres de forannævnte 47 pct. til henholdsvis 34 pct. og 16 pct.

Uanset hvilke indtægtsgrænser man vil foretrække, vil det formentlig være nødvendigt, at der tilvejebringes en hjemmel for regulering af disse grænser enten gennem en pristalsregulering eller efter arbejdsministerens nærmere bestemmelse på grundlag af indstilling fra bestyrelsen for ATP.

Optjeningen af pensionsret og dermed bidragspligten bør begrænses til personer med fast bopæl *her i landet*, ligesom det bør overvejes, om kredsen bør begrænses til personer, der driver virksomhed her i landet.

3. Hvilke aldersgrupper bør medtages?

Man går ud fra, at pensionsalderen for selvstændige skal være den *samme som for lønmodtagerne*, d. v. s. 67 år, og at selvstændige ligeledes skal betale bidrag til ordningen i alderen fra 18-66 år, svarende til hvad der gælder for lønmodtagere. Endvidere går man ud fra, at selvstændige selv skal betale hele bidraget, således som det også er fastsat i ATP-lovens § 15, stk. 5, for så vidt angår selvstændige erhvervsdrivende, der bevarer deres medlemskab i medfør af lovens § 2, stk. 2.

C. Ordningens økonomi — bidrag og pension under en obligatorisk ordning.

1. Loven om ATP.

Finansieringen af ATP er udformet med det principielle udgangspunkt, at ordningen skal kunne hvile i sig selv. De beregninger, der blev foretaget inden ordningens gennemførelse, viser under de valgte forudsætninger, at de indkomne bidrag i forbindelse med renteafkastet med en vis sikkerhedsmargin vil være tilstrækkelige til at dække de fremtidige pensionsudbetalinger, jfr. nærmere kap. IX, s. 40, i betænkningen fra Tillægspensionsudvalget af 1963.

Det årlige bidrag for en fuldt beskæftiget månedslønnet lønmodtager — hvormed en selvstændig erhvervsdrivende nok nærmest bør sammenlignes — udgør 259,20 kr., hvoraf en trediedel betales af lønmodtageren selv.

Under lovforslagets behandling i folketinget blev der indføjet bestemmelser om enkepension, uden at bidraget af den grund blev forhøjet; men det blev i lovens § 16 pålagt ATP's ledelse at overveje, hvorledes og fra hvilket tidspunkt bidraget skal forhøjes af denne grund.

2. Betydningen af de selvstændiges aldersfordeling.

Optagelsen af selvstændige erhvervsdrivende i ATP vil — som omtalt i afsnit A — medføre, at grundlaget for ordningens økonomi vil blive væsentligt ændret, fordi de selvstændige har en anden — og for ordningen betydeligt mere ugunstig — aldersfordeling end lønmodtagerne.

I betænkningen fra Tillægspensionsudvalget af 1963 (s. 22) er det oplyst, at obligatorisk medlemskab for selvstændige med samme bidrag som for lønmodtagerne ville medføre, at pensionerne for alle medlemmer måtte reduceres med 10 pct.

Under lovforslagets behandling i folketinget

blev det oplyst, at bidraget for selvstændige groft beregnet skulle sættes 30 pct. højere end bidraget for lønmodtagere, hvis selvstændige skulle medtages obligatorisk under ordningen med ret til samme ydelser som lønmodtagere, og der skulle tages hensyn til selvstændiges særlige aldersfordeling. Som en anden mulighed blev der peget på, at selvstændige kan medtages under ordningen med samme bidrag som lønmodtagere, men med omkring 25 pct. lavere pensionsbeløb. Denne forskel i bidrag (eller i pensionsydelser) beror på, at ordningen indebærer, at de yngre aldersklassers bidrag delvis anvendes til at dække de særlige fordele til de ældre efter § 6 og proportionalitetsreglen. Da det overvejende flertal af de selvstændige under én eller anden form starter som lønmodtagere og dermed betaler bidrag til ATP, får ATP et særlig bredt grundlag af yngre betalere, hvilket bidrager til at sænke bidragene. Modstykket hertil er, at gruppen af selvstændige næsten helt savner de aldersklasser, som i særlig grad bidrager til at dække de gunstigere ydelser til de ældre.

Dette forhold har naturligvis særlig betydning, hvis ordningen omfatter ydelserne efter § 6, men får også uden dette betydning på grund af proportionalitetsreglen.

3. Størrelsen af bidraget for selvstændige under forskellige forudsætninger.

Udvalget har efter sit kommissorium måttet tage som udgangspunkt, at de selvstændige erhvervsdrivende skal have samme ydelser som lønmodtagerne, men ikke nødvendigvis, at de selvstændige også skal kunne modtage ydelser efter den gunstige overgangsregel i § 6 (27-årsreglen). Efter kommissoriet skal ordningen etableres således, at der ikke bliver tale om tilskud fra det offentlige. Følgelig har udvalget særligt interesseret sig for en ordning for de selvstændige, der på samme måde som den gældende ordning for lønmodtagerne beregningsmæssigt *hviler i sig selv*. Heri ligger ikke, at de to tillægspensionsordninger skal betragtes som fuldstændigt uafhængige af hinanden, idet der tværtimod - når beregningsgrundlaget er tilvejebragt - bør være fælles økonomi for begge ordninger, og således at fremtidige ændringer i bidrag og pensioner er fælles for såvel lønmodtagere som selvstændige erhvervsdrivende.

Til belysning af økonomien for og det nødvendige bidrag til en tillægspensionsordning for

selvstændige erhvervsdrivende foreligger der en række *beregninger*. Der er i ingen af disse beregninger taget hensyn til, at administrationsudgifterne, der i beregningerne for ATP's lønmodtagerordning er ansat til 3 pct. af bidragene, må forventes at stige ikke uvæsentligt, såfremt tillægspensionsordningen udvides til de selvstændige.

Som allerede nævnt blev det under folketingets behandling af lovforslaget om ATP beregnet, at bidraget for selvstændige skulle være ca. 30 pct. højere end bidraget for lønmodtagere. Ved denne beregning var det forudsat, at bestemmelsen i *ATP-lovens § 2, stk. 2 1)*, blev *ophævet*, og beregningen angik således såvel nuværende som fremtidig selvstændige. Beregningen viste, at bidraget skulle udgøre 339 kr. årligt (medens bidraget for en månedslønnet lønarbejder som tidligere nævnt udgør 259,20 kr. årligt). Det var endvidere bl. a. forudsat, at selvstændige skulle have adgang til samme ydelser som lønmodtagere, d. v. s. ydelser beregnet efter såvel § 6 (27-årsreglen) som efter § 7 (40-års-reglen) alt efter, om den enkelte blev optaget i ordningen i løbet af første år eller først senere, at de selvstændiges ordning beregningsmæssigt skulle hvile i sig selv, og at der fastsattes nærmere regler for pension til personer, der havde været medlem både som lønmodtager og som selvstændig — bl. a. således at den samlede pension ikke overstige i alt 2.400 kr. årligt. Ved beregningen var i øvrigt benyttet samme forudsætning som ved de tidligere udførte beregninger for Tillægspensionsudvalget af 1963 med hensyn til rente, dødelighed m. m., og der var anvendt den samme sikkerhedsmargin. Det blev fremhævet, at beregningen var behæftet med en betydelig usikkerhed på grund af væsentlige mangler i de statistiske oplysninger om de selvstændiges aldersfordeling.

For Tillægspensionsudvalget af 1964 er der dernæst foretaget beregninger ud fra den forudsætning, at bestemmelsen i ATP-lovens § 2, stk. 2, *bibeholdes*, jfr. herom nærmere under 4. Denne forudsætning medfører, at ordningen for selvstændige praktisk taget kun kommer til at omfatte de selvstændige ved ordningens oprettelse, fordi personer, der senere bliver selv-

i) § 2, stk. 2, har følgende ordlyd: Personer, der som lønmodtagere i henhold til stk. 1 har været medlemmer af tillægspensionsordningen sammenlagt i mindst 3 år, jfr. § 8, kan efter eget ønske bevare deres medlemskab, selv om de måtte overgå til selvstændig erhvervsvirksomhed. De nærmere regler herom fastsættes af Arbejdsmarkedets Tillægspension.

stændige, vil vælge at fortsætte som medlemmer af ATP for det lavere lønmodtagerbidrag. Beregningerne, der følgelig er foretaget alene på grundlag af bestanden af selvstændige ved ordningens oprettelse, og uden at der er regnet med fremtidig tilgang, viser, at bidraget skal udgøre 486 kr. årligt, hvis såvel ATP-lovens § 6 (27-års-reglen) som § 7 skal komme til anvendelse, og 351 kr. årligt, hvis kun ATP-lovens § 7 (40-års-reglen) skal komme til anvendelse.

Skematisk kan de beregnede bidrag for selvstændige erhvervsdrivende, dersom ordningen skal hvile i sig selv, herefter angives således under de forskellige forudsætninger:

Beregnete bidrag for selvstændige erhvervsdrivende.

	Med ydelser efter ATP-lovens §§ 6 og 7 årligt kr.	Med ydelser alene efter ATP-lovens § 7 årligt kr.
ATP-lovens § 2, stk. 2, bortfalder	339	*)
ATP-lovens § 2, stk. 2, opretholdes	486	351

*) Ikke beregnet, idet en ordning med ydelser alene efter § 7 må anses for udelukket, hvis § 2, stk. 2, bortfalder.

4. Skal bestemmelsen i ATP-lovens § 2, stk. 2, opretholdes?

En ophævelse af § 2, stk. 2, kan formentlig gennemføres uden i juridisk forstand at krænke nogen velerhvervet rettighed; men det vil medføre, at stillingen bliver forringet for en del lønmodtagere, som i dag kan se hen til, at de har mulighed for at fortsætte som medlemmer af ATP på samme vilkår som hidtil, efter at de har etableret sig som selvstændige erhvervsdrivende. Man må også være opmærksom på, at der har været enighed mellem arbejdsmarkedets parter - først i efterlønssudvalget og senere i Tillægspensionsudvalget af 1963 — om, at lønmodtagere, der etablerer sig som selvstændige erhvervsdrivende, skulle have denne mulighed for at fortsætte i ordningen.

På den anden side kan det gøres gældende, at behovet for en bestemmelse som lovens § 2, stk. 2, falder i samme grad, som der gennemføres en særlig obligatorisk ordning for selvstændige erhvervsdrivende. Selve tillægspensionsordningen i den udformning, den har fået i ATP-loven med særlige fordele for personer, der er blevet medlemmer i en noget højere

alder, forudsætter i virkeligheden en stadig tilgang af personer i de yngre aldersklasser, og meget taler for, at denne forudsætning også kommer til at gælde for de selvstændige. Alt taget i betragtning må udvalget imidlertid være betænkelig ved at foreslå lovens § 2, stk. 2, ophævet.

5. Selvstændiges optagelse i ordningen for samme bidrag som lønmodtagere.

Udvalgets hovedopgave går ud på at belyse virkningerne af og udarbejde forslag om en videregående tillægspensionsordning, der sikrer alle med erhvervsmæssig beskæftigelse og har de samme væsentlige træk som den svenske tillægspensionsordning. Under en sådan videregående ordning må det forudsættes, at bidraget skal stå i forhold til den enkeltes pensionsgivende erhvervsindtægt uden hensyn til, om indtægten hidrører fra ansættelse som lønmodtager eller fra selvstændig erhvervsvirksomhed. Hvis man antager, at en sådan videregående ordning gennemføres inden for en kortere årække, kan man ikke se bort fra den mulighed, at ATP kunne optage de selvstændige erhvervsdrivende i ordningen for samme bidrag som det, der betales for lønmodtagere til ATP, d. v. s. for et årligt bidrag på 259,20 kr. Det kunne ske ud fra den betragtning, at bidraget under den videregående ordning i princippet skulle fastsættes efter samme regler for lønmodtagere og for selvstændige uden hensyn til den forskellige aldersfordeling inden for de 2 grupper. Eventuelt kunne de selvstændiges optagelse i ATP for det lavere bidrag begrænses til et nærmere fastsat antal år, således at spørgsmålet om en forhøjelse af bidraget særskilt for de selvstændige forudsattes taget op, såfremt en videregående ordning ikke var blevet gennemført inden udløbet af denne periode.

Med hensyn til virkningen heraf for ordningens økonomi kan det oplyses, at foretagne beregninger har vist, at fondsopsamlingen vil blive betydeligt mindre, når de selvstændiges bidrag sættes lig med lønmodtagernes, i forhold til den fondsopsamling, der vil finde sted for de selvstændige, dersom bidraget sættes tilstrækkeligt højt til at skabe balance i ordningen, d. v. s. at de foran angivne bidrag blev opkrævet.

Resultatet af den foretagne beregning fremgår af omstående tabel:

Manko ult.	Ydelser efter ATP-lovens § 6 og § 7 mill. kr.	Ydelser alene efter ATP-lovens § 7 mill. kr.
1965	63	28
1966	143	64
1967	227	102
1968	314	141
1969	405	182
1974	915	412

Den således fremkomne manko vil ikke vise sig i manglende midler til udbetaling af pensioner, idet pensionerne til de selvstændige i en lang årrække kun vil udgøre et lille beløb i forhold til de samlede bidrag, selvom bidragene opkræves med samme sats som for lønmodtagere. På længere sigt vil mankoen imidlertid vise sig ved, at det ville være nødvendigt at forhøje bidragene til ATP, hvis der ikke forinden gennemføres en videregående ordning.

6. Sammenligning med private forsikringsordninger.

Det har tidligere været berørt, at de forskellige aldersgrupper inden for de selvstændige erhvervsdrivende ud fra rent økonomiske betragtninger vil have forskellig interesse i at tilmelde sig en tillægspensionsordning, idet yngre aldersklasser i et vist omfang vil kunne se deres fordel i at tegne private pensionsforsikringer.

Med udgangspunkt i en fra forsikringsrådet modtagen redegørelse af 14. august 1964, der er optrykt som *bilag 2*, har udvalget undersøgt, hvilke aldersgrupper der vil kunne opnå højere pension, hvis de tegner en privat pensionsforsikring, end hvis de omfattes af en obligatorisk tillægspensionsordning med bidrag af de foran i afsnittene 3 og 5 nævnte størrelser.

Ved den således foretagne undersøgelse er som privat pensionsforsikringsform anvendt en opsat, livsvarig livrente, der begynder at løbe fra 1. årsdag for tegningen af policen, efter at den forsikrede er fyldt 67 år. Livrenten udbetales månedsvis forud, og præmien indbetales ligeledes månedlig forud.

Da beregningsgrundlaget for ATP er baseret på en rentefod af $4\frac{1}{2}$ pct. p. a., er den sædvanlige for livsforsikringsselskabernes tariffer for opsatte livrenter anvendte rentefod $3\frac{1}{2}$ pct. p. a. omregnet til rentefod $4\frac{1}{2}$ pct. p. a.

Sammenligningen omfatter for nemheds skyld kun mænd, selvom livsforsikringsselskabernes tariffer for livrenter er forskellige for mænd og kvinder.

Der er ikke i sammenligningen taget hensyn

til den særlige enkepension, der ydes efter ATP-ordningen.

Den foretagne undersøgelse viser følgende:

1°. Ved en obligatorisk ordning med ydelser efter ATP-lovens §§ 6 og 7 og under forudsætning af, at § 2, stk. 2, opretholdes, vil der for det for denne ordning beregnede bidrag (486 kr. årlig eller 40 kr. 50 øre månedlig) kunne opnås højere pension ved tegning af en livrente, når pågældende indtræder i tillægspensionsordningen i alder 49 år og derunder, hvis tillægspensionen beregnes efter § 6, og i alder 59 år og derunder, hvis tillægspensionen beregnes efter § 7.

2°. Ved en tilsvarende ordning, men alene med ydelser efter ATP-lovens § 7 vil der for det beregnede bidrag (351 kr. årlig eller 29 kr. 25 øre månedlig) kunne opnås højere pension ved tegning af livrente, når pågældende indtræder i tillægspensionsordningen i alder 48 år og derunder.

3. Ved en obligatorisk ordning med ydelser efter §§ 6 og 7, men under forudsætning af, at § 2, stk. 2, bortfalder, vil der for det beregnede bidrag (339 kr. årlig eller 28 kr. 25 øre månedlig) kunne opnås højere pension ved tegning af livrente, når pågældende ved indtræden i tillægspensionsordningen er i alder 37 år og derunder, hvis pensionen beregnes efter § 6, og i alder 47 år og derunder, hvis pensionen beregnes efter § 7.

4°. Endelig vil der ved en obligatorisk ordning svarende til ATP — der i modsætning til de 3 foregående ikke hviler i sig selv, men forudsætter tilskud fra lønmodtagerordningen — for et tilsvarende bidrag, som i alt betales for lønmodtagere (259 kr. 20 øre årlig eller 21 kr. 60 øre månedlig), kunne opnås højere pension ved tegning af livrente, når pågældende indtræder i tillægspensionsordningen i alder 33 år og derunder, hvis tillægspensionen beregnes efter § 6, og i alder 38 år og derunder, hvis pensionen beregnes efter § 7.

D. Visse administrative problemer.

Medens der i dette kapitels tre foregående afsnit er behandlet hovedpunkterne i en ordning, der udvider ATP til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende, skal der i dette afsnit omtales forskellige praktiske problemer, som nødvendigvis opstår i forbindelse med denne udvidelse af ATP. Disse problemer vedrører navnlig bidragspligtens afgrænsning, kontrollen

med tilmelding og bidragsbetaling og selve ordningens administration.

1. Bidragspligtens afgrænsning.

Som allerede nævnt forudsættes det, at kun selvstændige erhvervsdrivende, der har en skattepligtig indtægt over en vis grænse, f.eks. 6.000 kr. årligt, har pligt til at indbetale bidrag og dermed erhverve anciennitet i ordningen. Der er endvidere peget på den mulighed, at der for selvstændige med en skattepligtig indtægt i et nærmere fastsat interval over grænsen kun bliver pligt til at svare halvt bidrag. Det er af praktiske grunde, at det foreslås, at den skattepligtige indtægt bliver afgørende for pligten til at svare bidrag frem for indtægten ved selve den selvstændige virksomhed. Endvidere kan anføres, at det næppe vil være uforvarligt at anvende den skattepligtige indtægt som grænse fremfor den faktiske indtægt, i hvert fald så længe der er tale om et så forholdsvis lavt indtægtsniveau, hvor der efter skattelovgivningen normalt kun vil være tale om ganske små fradrag for kontingenter, skatter o. lign.

Der opstår imidlertid en række afgrænsningsproblemer.

For det første er der spørgsmålet om, hvorledes en selvstændig skal være stillet, når han ved siden af sin indtægt fra selvstændig erhvervsvirksomhed har indtægt som lønmodtager. Det må undgås, at der skal betales fuldt bidrag af begge former for indtægt. Hvis en del af indtægten er lønindtægt, og der allerede betales bidrag som lønmodtager, skal der derfor kun betales bidrag som selvstændig i den udstrækning, der ikke er betalt bidrag for pågældende som lønmodtager. For personer med blandet beskæftigelse, dels som lønmodtager og dels ved selvstændig virksomhed, bliver medlemskabet af ATP som lønmodtager formentlig det primære. Hvis der derimod ikke svares bidrag af lønindtægten, fordi arbejdstiden er under de fastsatte grænser for bidragspligt for lønmodtagere, er det formentlig rimeligt, at også lønindtægter bidrager til, at den selvstændige kommer op over grænsen for pligt til at betale bidrag. Det må forudses, at der i mange tilfælde må forlanges oplysninger om størrelsen dels af lønmodtagerindtægt, dels af indtægt fra selvstændig erhvervsvirksomhed. Dette vil sandsynligvis i praksis volde meget store vanskeligheder.

Anvendelsen af den skattepligtige indtægt

som grundlag for bidragspligten vil for det andet medføre, at personer, der kun i mindre omfang udøver erhvervsvirksomhed, i princippet kan blive omfattet af ordningen, selvom deres øvrige indtægter er af en sådan art, at de ikke bør være pensionsgivende, f. eks. pensionsindtægt eller formueindtægt, der ikke hidrører fra virksomheden. Det pligtsmæssige kan dog afbødes ved, at der gives hjemmel til at fritage for bidrag, når indtægten ved selvstændig virksomhed er lav i forhold til indtægtsgrænsen. Men en sådan regel er administrativ meget byrdefuld.

For det tredje er der de særlige problemer, der opstår i forbindelse med medlemskab for to sambeskattede ægtefæller. Der vil således i en række tilfælde foreligge den situation, at de begge er erhvervsmæssigt beskæftiget, og hvor den ene eller begge driver en selvstændig virksomhed. Her tænkes ikke på de tilfælde, hvor den ene ægtefælle — oftest hustruen — bistår ved driften af den anden ægtefælles virksomhed, typisk de medhjælpende hustruer i landbruget, detailhandelen m. v. Så længe skattelovgivningen ikke anerkender nogen deling af indtægten i disse tilfælde, må hele indtægten formentlig også i pensionsmæssig henseende henregnes til den af ægtefællerne, der ejer virksomheden. Hvis derimod f. eks. den ene ægtefælle er handlende, og den anden selvstændig driver et liberalt erhverv, bør begge ægtefæller have mulighed for at erhverve pensionsret, og de bør have en dertil svarende pligt til at bidrage til ordningen. Efter de principper, der er lagt til grund, kan ikke enhver minimal indtægt ved selvstændigt erhverv skulle medføre pensionsret og bidragspligt. Hvis ægtefællernes samlede indtægt ikke er så stor, at der med rimelighed kan forlanges to gange bidrag, bør der endvidere være hjemmel til efter ansøgning at fritage den ene af ægtefællerne for bidraget med den virkning, at der ikke optjenes pensionsret for den pågældende. Lignende problemer vil opstå, når den ene ægtefælle er lønarbejder, og den anden ægtefælle driver selvstændigt erhverv. Også disse tilfælde vil i givet fald medføre en kraftig administrativ belastning.

Foreligger der den situation, at den ene ægtefælle er tjenestemand eller dermed ligestillet og som sådan holdt uden for ATP, og den anden ægtefælle driver selvstændigt erhverv, skal sidstnævnte ægtefælle i princippet være omfattet af ordningen, og lignende principper som ovenfor angivet med adgang til fritagelse for bidragsbe-

taling må komme til anvendelse også i denne situation.

2. Bidragspligtens indtræden og ophør.

For lønarbejdere indtræder bidragspligten fra 18 års alderen, og den vedvarer indtil det fyldte 67. år. Bidraget tilbageholdes ved hver lønudbetaling — ugentlig eller månedlig — og det samlede bidrag indbetales derefter kvartalsvis af arbejdsgiveren til ATP.

For selvstændige erhvervsdrivende må bidragspligten ligeledes ophøre senest ved pensionsalderen på 67 år, og det vil være et naturligt modstykke hertil, at bidragspligten normalt indtræder straks fra virksomhedens start. Der må være pligt til at betale bidrag straks ved påbegyndelsen af selvstændig virksomhed (fra den følgende måned eller det følgende kvartal), når den skattepligtige indtægt i året forud har været over den fastsatte grænse. Langt de fleste selvstændige overgår fra at have været lønarbejdere, og man kan opstille den formodning, at hvis de som lønarbejdere har tjent over den fastsatte grænse, vil de gennemgående også som selvstændige tjene over grænsen. Herved vil langt de fleste selvstændige straks fra starten blive bidragspligtige. I en del tilfælde vil formodningen om indtægtens størrelse imidlertid ikke slå til — netop i den første tid efter etableringen vil en selvstændig jævnligt kun opnå en mindre indtægt eller måske ingen indtægt eller ligefrem et regnskabsmæssigt underskud. Der vil derfor være behov for, at en nyetableret kan få adgang til udsættelse med betalingen af bidrag. Hvis det viser sig, at indtægten i den første tid ikke kommer over grænsen, kunne udsættelsen eventuelt (efter ansøgning) ændres til fritagelse for bidraget, selvom den lave indtægt også vil bevirke fritagelse for bidrag i det følgende år.

Endelig bør der formentlig være adgang til bidragstritagelse når andre særlige omstændigheder taler derfor, f. eks. ved vedvarende indtægtsnedgang på grund af sygdom.

3. Kontrol med tilmelding og bidragsbetaling.

Inden for ATP er det arbejdsgiveren, der har pligt til at foretage indberetning om, at han beskæftiger lønmodtagere, og pligt til at sørge for indbetalingen af bidraget til ordningen. Arbejdsgiverens pligter er sanktioneret med bestemmelse om bødestraf i ATP-lovens § 33.

Det må tillægges stor betydning, at lønmod-

tageren normalt har en direkte interesse i, at der sker tilmelding og indbetales bidrag for ham, for at han kan være sikker på at oparbejde den nødvendige anciennitet i ordningen.

Der er endvidere mulighed for at kontrollere, om arbejdsgivere har opfyldt pligten til at tilmelde sig, ved at sammenligne med, hvem der som arbejdsgiver er tilmeldt sygeforsikringslovens dagpengeordning for lønarbejdere, hvem der som arbejdsgiver har tegnet lovpligtig ulykkesforsikring, og hvem der som arbejdsgiver giver oplysning til skattevæsenet om udbetalte lønninger. Hjemmel til at indkræve oplysninger herom findes i lovens § 30, stk. 2.

En lignende *indberetningspligt* som den, der gælder for arbejdsgivere, må fastsættes for selvstændige erhvervsdrivende, der omfattes af loven. Det vil sige, at selvstændige, der i det foregående år har haft en skattepligtig indtægt over den fastsatte grænse, skal have pligt til at foretage indberetning til ATP.

Bidragene for de selvstændige erhvervsdrivende må indbetales direkte til ATP ligesom bidragene for lønmodtagere. Indbetalingerne kan ske kvartalsvis svarende til, hvad der normalt gælder for arbejdsgivernes indbetaling af bidrag for lønmodtagere. Under en kommende, videregående tillægspensionsordning, hvor man i langt højere grad må bygge på ligningsmyndighedernes medvirken ved fastsættelsen af den pensionsgivende indtægt, kan det blive aktuelt at lade bidragene opkræve sammen med skatten.

Netop fordi der ikke ved de selvstændiges medlemskab er et tilsvarende indbyrdes samvirke, som der er mellem arbejdsgivere og lønmodtagere med hensyn til sidstnævntes medlemskab, er en kontrol med, at de selvstændige opfylder pligten til at tilmelde sig og indbetale bidrag til ordningen af ganske særlig betydning, ikke mindst når man vel må se i øjnene, at mange selvstændige ikke vil være interesserede i at deltage i ordningen, jfr. bemærkningerne herom i afsnit A. På den anden side synes etableringen af denne kontrol at indebære store vanskeligheder, bl. a. fordi der ikke foreligger nogen mere omfattende registrering af, hvem der er selvstændig erhvervsdrivende.

De selvstændige, der tillige er arbejdsgivere, vil i forvejen blive registreret i ATP. I øvrigt vil fremskaffelse af fortegnelser over selvstændige eksempelvis kunne ske gennem Statistisk Departements erhvervstællinger, toldvæsenets registreringer bl. a. vedrørende omsætningsskatten og specialskatterne, handels- og

firmaregistre, fortegnelser over indehavere af patenter, mønstre og varemærker, af erhvervs-ejendomme og -lejligheder, og af erhvervskøretøjer og erhvervsfartøjer. Tillige vil offentlige håndbøger, såsom telefonbøger, vejvisere og handelskalendere kunne give værdifulde oplysninger.

Den eneste mulighed for en virkelig omfattende *kontrol med bidragsbetalingen* fra gruppen selvstændige synes imidlertid at være et samarbejde med de lokale ligningsmyndigheder, som vil ligge inde med oplysninger om, hvilke personer der i det foregående år har haft indtægt ved selvstændig virksomhed.

Det kan dog heroverfor fremhæves, at de lokale ligningsmyndigheder i forvejen er meget stærkt belastede ved ligningsarbejdet, og at det derfor er yderst begrænset, hvilke nye byrder der kan lægges på disse myndigheder uden en udvidelse af det administrative apparat.

Kontrollen må derfor sandsynligvis tilrettelægges på den måde, at der i det enkelte år i udvalgte kommuner eller dele heraf foretages en gennemgang af hele selvangivelsesmaterialet, som må sammenholdes med en af ATP udarbejdet fortegnelse over medlemmer med selvstændigt erhverv, der bor i kommunen. Ved denne gennemgang må det konstateres, om alle selvstændige med indtægter over indtægtsgrænsen har opfyldt pligten til at tilmelde sig. Kontrollen, der må tilrettelægges af ATP og foretages på styrelsens ansvar, må antages at medføre ret betydelige omkostninger for ordningen.

Under en kommende, videregående tillægs-

pensionsordning vil det efter al sandsynlighed være nødvendigt, at beregningen af den pensionsgivende indtægt sker i forbindelse med skatteligningen. Det er dog næppe noget argument for allerede nu i større omfang at inddrage de lokale ligningsmyndigheder i administrationen af tillægspensionen under hensyn til, at hele spørgsmålet om den fremtidige organisation af skatteligningen og skatteopkrævningen for tiden er under nærmere overvejelse.

4. Problemer i forbindelse med ordningens administration.

Der er ikke taget stilling til, hvilken betydning en udvidelse af ATP til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende vil få på den administrative opbygning af ATP.

Det vil imidlertid fremgå af det foran anførte, at kontrollen med, om de selvstændige overholder pligten til at tilmelde sig og at indbetale bidrag, vil medføre en betydelig forøgelse af administrationen for ATP. Dette hænger tillige sammen med, at det ikke synes at være muligt at lade de selvstændige indgå i ordningen efter lignende, forholdsvis enkle regler som dem, der gælder for lønmodtagere. Som nævnt foran må det antagelig anses for nødvendigt, at der i en række forskellige situationer åbnes mulighed for at bevilge fritagelse for pligten til at betale bidrag til ordningen. Regler herom vil på grund af det meget store antal personer, det drejer sig om, antageligt give anledning til et stort antal enkeltsager, der vil kræve individuel behandling.

Kapitel III

UDTALELSER FRA HOVEDORGANISATIONER OG ERHVERVSORGANISATIONER

Som anført i indledningen er det i udvalgets kommissorium forudsat, at de af tillægspensionsordningen berørte hovedorganisationer og erhvervsorganisationer skal have lejlighed til at gøre deres synspunkter gældende under udvalgets undersøgelse af mulighederne for at udvide ATP til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende.

I overensstemmelse hermed har udvalget indbudt en række organisationer til at mødes med udvalget for at fremføre organisationernes synspunkter på basis af en af udvalget udarbejdet fortløbig redegørelse indeholdende de resultater, som udvalget er nået til med hensyn til en eventuel udvidelse af ATP, og som med enkelte mindre ændringer - væsentligst af redaktionel karakter — svarer til det i foranstående kapitel II anførte.

Ved mødet, der fandt sted den 28. oktober 1964, var følgende hovedorganisationer og erhvervsorganisationer repræsenteret:

Dansk Arbejdsgiverforening,
Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund,
Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger,
De samvirkende danske Landboforeninger,
De samvirkende danske Husmandsforeninger, Grosserer-Societetets Komité,
Provinshandelskammeret,
Butikshandlens Fællesråd,
De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark,
De danske Handelsforeningers Fællesorganisation,
Dansk Textilunion,
Industrirådet,
Håndværksrådet,
Danmarks Rederiforening,

Rederiforeningen af 1895,
Rederiforeningen for mindre Skibe,
Dansk Fiskeriforening,
Vestjysk Fiskeriforening,
Landsforeningen Danske Vognmænd,
Akademikernes Samarbejdsudvalg.

Der skal i det følgende redegøres for de synspunkter, som de pågældende organisationer gav udtryk for under mødet. Referatet af udtalelserne har været forevist for de pågældende organisationer, og udvalget har samtidig meddelt, at der ikke længere var noget til hinder for, at organisationerne orienterede deres medlemmer om indholdet af udvalgets foran nævnte redegørelse.

Dansk Arbejdsgiverforening.

Arbejdsgiverforeningen har givet udtryk for det grundsynspunkt, at de gældende vilkår for den nuværende medlemskreds inden for Arbejdsmarkedets Tillægspension ikke må forringes. Da de selvstændige erhvervsdrivende efter deres aldersfordeling vil være dyrere for ordningen end lønmodtagerne, må arbejdsgiverforeningen ud fra dette synspunkt afvise den mulighed, at selvstændige erhvervsdrivende optages i ordningen for det samme bidrag som det, der betales for lønmodtagere.

Endvidere har udvalgets undersøgelser vist, at en tvungen ordning vil frembyde meget store administrative vanskeligheder, og arbejdsgiverforeningen har frarådet, at tillægspensionsspørgsmålet for selvstændige erhvervsdrivende løses på et tvungent grundlag. På den anden side viser udvalgets beregninger, at en frivillig ordning for selvstændige vil blive urimelig dyr.

Såfremt det alligevel findes, at der bør etableres en tillægspensionsordning for selvstændige i lighed med den gældende ordning for lønmod-

tagere, må arbejdsgiverforeningen tilråde, at ordningen for selvstændige oprettes uden tilslutning til Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Arbejdsgiverforeningen vil se med stor betænkelighed på, hvis en optagelse af selvstændige erhvervsdrivende i Arbejdsmarkedets Tillægspension skulle føre til en ophævelse af bestemmelsen i lovens § 2, stk. 2, hvorefter lønmodtagere, der senere overgår til at være selvstændige, kan blive i ordningen for det samme bidrag som det, der betales for lønmodtagere.

Landsorganisationen i Danmark, De samvirkende Fagforbund.

Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund har erklæret sig enig med Dansk Arbejdsgiverforening i, at Arbejdsmarkedets Tillægspension ikke må forringes for de nuværende medlemmer, og at selvstændige erhvervsdrivende derfor alene bør optages i ATP ved betaling af det fulde bidrag, som en tillægspensionsordning — baseret på de selvstændiges aldersfordeling — må beregnes at koste.

I det omfang, der fra de selvstændige erhvervsdrivende er et virkeligt ønske om og behov for at blive optaget i Arbejdsmarkedets Tillægspension på sådanne vilkår, vil landsorganisationen være velvillig stemt over for at søge at finde en løsning på de vanskeligheder, der vil foreligge — herunder de administrative vanskeligheder, som også udvalget har peget på. Ved finansieringen af den gældende ordning er administrationsomkostningerne ansat til 3 pct. af bidragene. Selv om de faktiske administrationsudgifter ved de selvstændiges optagelse i ordningen måske vil blive højere, bør de selvstændige næppe af den grund belastes yderligere.

Landsorganisationen har ikke taget endelig stilling til spørgsmålet om eventuel ophævelse af bestemmelsen i lovens § 2, stk. 2. Ved gennemførelsen af denne bestemmelse har man taget hensyn til nuværende lønmodtagere, som senere overgår til selvstændig virksomhed, og derved er der på længere sigt skabt en — i hvert fald delvis — løsning af de selvstændiges problemer. Landsorganisationen må derfor nære stor betænkelighed ved et forslag om nu at ophæve bestemmelsen. En ophævelse af bestemmelsen bør i hvert fald kun komme på tale, hvis solidaritetsfølelsen blandt de selvstændige manifesterer sig ved en stærk tilslutning til forslaget om de selvstændiges obligatoriske optagelse i ordningen.

Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger.

Sammenslutningen har henvist til den af sekretær K. Bloch afgivne mindretalsudtalelse i betænkningen af 1963 om Arbejdsmarkedets Tillægspension og udtalt, at tillægspensionsordningen burde have omfattet hele befolkningen som en overbygning på folkepensionen og finansieret ved en fast procentafgift beregnet af den skattepligtige indtægt. Den foreliggende redegørelse viser, hvor vanskeligt det nu vil være at ligestille selvstændige erhvervsdrivende med lønmodtagere, og sammenslutningen må derfor fraråde, at man går videre ad denne vej.

Sammenslutningen ønsker, at bestemmelsen i lovens § 2, stk. 2, bibeholdes, da denne bestemmelse på langt sigt vil løse problemet. Hvis man får en obligatorisk ordning for selvstændige, må bestemmelsen derimod ophæves, da der ikke bør gælde forskellige vilkår for to grupper af selvstændige.

De samvirkende danske Landboforeninger.

Landboforeningerne, der omfatter knapt 140.000 selvstændige landmænd, har givet udtryk for forundring over, at optagelsen af de selvstændige i Arbejdsmarkedets Tillægspension i givet fald skal ske med et bidrag, der er væsentligt højere end bidraget for lønmodtagere. Målet har været en ligestilling mellem selvstændige og lønmodtagere, men medlemskab for et højere bidrag, som de selvstændige endda fuldt ud selv skal bære, vil betyde, at det skel i befolkningen, som gennemførtes ved loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension, opretholdes.

Landboforeningerne vil ikke afvise, at det vil være ønskeligt, at alle kan blive omfattede af ordningen, men i så fald må forskelsbehandlingen bringes ud af verden. Man foreslår derfor, at selvstændige får adgang til ordningen på samme vilkår som lønmodtagere, og at dette i hvert fald i en overgangsperiode sker på et frivilligt grundlag, hvorved der kan henvises til, at der efter den svenske tillægspensionsordning er en adgang til at træde ud af ordningen.

Landboforeningerne har ikke i detaljer taget stilling til udvalgets overvejelser om de indtægtsgrenser, der i givet fald skulle gælde for medlemskab og eventuelt for medlemskab med halvt bidrag. Det må dog bemærkes, at sådanne indtægtsgrenser vil medføre, at ordningen vil få en stor årlig til- og afgang på grund af de svingende indtægter inden for

landbruget, og at dette vil give betydelige administrative vanskeligheder.

De samvirkende danske Husmandsforeninger.

Husmandsforeningerne omfattende cirka 80.000 medlemmer kan ikke anbefale, at medlemmerne optages i Arbejdsmarkedets Tillægspension, når de selvstændige selv skal betale hele bidraget, og ordningen i øvrigt skal hvile i sig selv uden tilskud fra anden side. En optagelse i ordningen på samme vilkår som vilkårene for lønmodtagere vil heller ikke have interesse, når det må forudsættes, at medlemsskabet skal være obligatorisk med det deraf følgende kontrolapparat, og at selvstændige erhvervsdrivende senere kan blive stillet over for at skulle dække den opståede manko ved deres optagelse i ordningen for det lavere bidrag.

Hvis det former sig således, at en optagelse af de selvstændige i Arbejdsmarkedets Tillægspension alligevel skal gennemføres, vil husmandsforeningerne gerne have lejlighed til at tage stilling til forskellige spørgsmål, der er berørt i udvalgets redegørelse, herunder spørgsmålet om de foreslåede indtægtsgrænser.

Fra husmandsforeningernes side er der derimod en meget betydelig interesse for spørgsmålet om en udvidet tillægspensionsordning efter svensk mønster.

Grosserer-Societetets Komité.

Det er komiteens opfattelse, at der ikke blandt medlemmerne, der omfatter ca. 5.000 grosserere i Københavns kommune, vil være interesse for at blive optaget i Arbejdsmarkedets Tillægspension, hverken under en tvungen ordning eller under en frivillig ordning. Det vil ikke blive anset for rimeligt, at de yngre, der ofte er nyetablerede og normalt har lavere indtægter, skulle betale en del af pensionen til de ældre. Hovedparten af medlemmerne har i øvrigt allerede tegnet forsikringer med henblik på selvpensionering, og personer, der i fremtiden etablerer sig som selvstændige, vil i reglen have mulighed for at blive stående i Arbejdsmarkedets Tillægspension ifølge lovens § 2, stk. 2.

Provinshandelskammeret.

Provinshandelskammeret, der repræsenterer ca. 11.000 medlemmer i underorganisationerne, kan ikke gå ind for, at selvstændige optages obligatorisk i Arbejdsmarkedets Tillægspension. En frivillig adgang for de nuværende selvstæn-

dige til at blive optaget i ordningen vil efter de foreliggende oplysninger om præmiernes størrelse heller ikke have interesse. For lønmodtagere, der senere overgår til selvstændig virksomhed, kan der derimod henvises til, at der allerede efter den gældende bestemmelse i lovens § 2, stk. 2, er åbnet adgang til at blive stående i ordningen.

Butikshandlens Fællesråd.

På vegne *De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark, De danske Handelsforeningers Fællesorganisation og Dansk Textilunion*, der tilsammen har knapt 40.000 medlemmer og dækker hovedparten af selvstændige i butikshandlen, har fællesrådet udtalt, at rådet ikke kan gå ind for en obligatorisk optagelse af de selvstændige i Arbejdsmarkedets Tillægspension. Rådet henviser til, at der ikke bør pålægges yngre selvstændige en pligt til at betale et bidrag, der er højere end den præmie, der skal betales for en tilsvarende privat forsikring. Hvis man kunne tænke sig, at de selvstændige blev optaget i ordningen med samme bidrag som lønmodtagere, ville dette føre til, at bidraget for begge grupper senere måtte forhøjes, og heller ikke under denne forudsætning kan rådet gå ind for en obligatorisk optagelse af selvstændige i ordningen.

Rådet kan endvidere henvise til, at hovedparten af de selvstændige på længere sigt vil have mulighed for at forblive i ordningen i kraft af bestemmelsen i lovens § 2, stk. 2.

En frivillig adgang for de nuværende selvstændige til at blive optaget i Arbejdsmarkedets Tillægspension vil ikke have nogen virkelig interesse. Herved må det også tages i betragtning, at mange forretningsdrivende kan opnå et vederlag, når de på grund af alder afstår deres virksomhed, og at det er almindeligt, at de har sikret sig ved private livsforsikringer, som ofte vil være nødvendige ved optagelse af kreditter til virksomhedens drift.

Industrirådet.

Da en betydelig del af den egentlige industri ca. 6.000 virksomheder drives i aktieselskabsform, har spørgsmålet om eventuel udvidelse af ATP til også at omfatte selvstændige næringsdrivende kun en begrænset interesse for den del af erhvervslivet, industrien, som Industrirådet repræsenterer. Industrirådet er modstander af en sådan udvidelse, såfremt dette med-

fører ændringer for den gældende ordning på grund af den mere ugunstige aldersfordeling for de selvstændige erhvervsdrivende. Da en ordning med lavere pensionsydelse til de selvstændige erhvervsdrivende næppe er aktuell, kan ordningen herefter kun etableres ved, at de selvstændige optages mod et forhøjet bidrag; en sådan ordning kan ikke anbefales, idet den ikke findes stemmende med medlemmernes interesse. Industrirådet kan ej heller anbefale gennemførelsen af en obligatorisk ordning. Rådet har i princippet ikke noget imod etableringen af en frivillig ordning, men denne vil næppe få nogen praktisk betydning, idet de selvstændige med fordel kan henvises til at tegne privat pensionsforsikring.

Industrirådets holdning er også dikteret af ønsket om at undgå de meget store administrative vanskeligheder, som en udvidelse af Arbejdsmarkedets Tillægspension til på obligatorisk basis at omfatte de selvstændige vil medføre.

Håndværksrådet.

Med forbehold af, at det ikke har været muligt at drøfte de i redegørelsen omtalte forslag inden for en større kreds, således heller ikke i Håndværksrådets bestyrelse, skal rådet bemærke følgende:

Der er inden for håndværkets kreds en ikke ubetydelig interesse for en tillægspensionsordning, som med hensyn til bidrags- og pensionsydelse svarer til, hvad der under den gennemførte lovgivning gælder for lønmodtagere. Det fremhæves imidlertid, at interessen i de kredse, der er tilknyttet Håndværksrådet (omfattende ca. 40.000 selvstændige næringsdrivende) må formodes at være betydeligt mindre for en tilslutning til Arbejdsmarkedets Tillægspension under de former, som der ifølge redegørelsen er mulighed for, idet der ikke herigennem sker en ligestilling mellem lønmodtagere og selvstændige erhvervsdrivende. Rådet er fuldt indforstået med, at en tilslutning af de selvstændige erhvervsdrivende kun vil kunne ske på obligatorisk basis, men det må anses for tvivlsomt, om det kan siges at være stemmende med håndværksmestrenes interesse at anbefale deltagelse i en sådan tvangsmæssig pensionsopsparing.

Det må antages, at mange håndværksmestre vil foretrække at foretage den udover folkepensionen ønskelige pensionsopsparing gennem de eksisterende pensionsinstitutter. I den for-

bindelse peges på, at det følger af håndværkets struktur, at de selvstændige håndværkeres indtægtsforhold ligger anderledes end lønmodtagernes, idet der for en betydelig del af sidstnævnte gruppes vedkommende ikke er nogen nævneværdig forskel på indtægtsmulighederne i de unge år og i de ældre år, medens der for håndværkernes vedkommende gør sig det forhold gældende, at de yngre håndværkere, der i reglen lige har påbegyndt deres virksomhed, kan have vanskeligere økonomiske vilkår end de ældre, der har været etableret i en årrække. Der er derfor hos de selvstændige håndværkere næppe samme baggrund for den solidaritet mellem ældre og yngre, som den gældende Arbejdsmarkedets Tillægspension bygger på.

Uanset at Håndværksrådet således efter det foreliggende ikke mener at kunne anbefale nogen af de i redegørelsen nævnte muligheder, ønsker rådet imidlertid ikke at afvise en almindelig pensions- eller forsikringsordning for de selvstændige erhvervsdrivende.

Danmarks Rederiforening.

Rederiforeningen, der kun omfatter ganske få selvstændige, må være modstander af tanken om, at de selvstændige skulle optages i Arbejdsmarkedets Tillægspension, da det ville belaste ordningen meget stærkt. Foreningen kan derimod henvise til, at bestemmelsen i lovens § 2, stk. 2, i løbet af en årrække vil medføre, at de fleste selvstændige får adgang til ordningen.

Rederiforeningen af 1895.

Foreningen, der har ca. 100 medlemmer, har ikke haft mulighed for at skaffe oplyst, hvorledes medlemmerne vil se på spørgsmålet om adgang til optagelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension, men det må formodes, at de ældre medlemmer muligvis vil være interesserede, hvorimod det må stille sig usikkert for de yngre medlemmers vedkommende.

Rederiforeningen for mindre Skibe.

Foreningen, der har ca. 300 medlemmer, har ikke kunnet tage stilling til sagen, førend spørgsmålet havde været forhandlet på et medlemsmøde. Foreningen har ønsket at tilføje følgende:

»I betragtning af, at så godt som alle foreningens medlemmer selv fører deres skibe og stadig sejler til og fra forskellige havne i Skandinavien, Tyskland o.s.v., og beskæftigelsen er

ret god i efterårsmånederne og op til jul, er det kun de færreste, foreningens kontor er i stand til at komme i forbindelse med før afholdelsen af møderne i januar måned. De enkelte medlemmer, vi imidlertid har talt med, har svaret på vor henvendelse, at man ikke kunne tage stilling til spørgsmålet, før der forelå nøjagtige oplysninger om præmiebeløbet og pensionens størrelse, men i øvrigt ville man foretrække en frivillig ordning, idet der måske er flere småskibsejere, der allerede i forvejen har en privat pensionsordning løbende.«

Dansk Fiskeriforening og Vestjysk Fiskeriforening.

Fiskeriforeningerne, der tilsammen repræsenterer ca. 6.200 selvstændige fiskere, har givet udtryk for, at det inden for fiskerierhvervet anses for utilfredsstillende, at alene lønmodtagere er medlemmer af den nuværende tillægspensionsordning. Denne opfattelse hænger sammen med det nære arbejdsfællesskab og de særlige aflønningsformer inden for erhvervet.

Fiskeriforeningerne deler imidlertid udvalgets betænkeligheder med hensyn til at udvide Arbejdsmarkedets Tillægspension. Foreningerne finder, at man ikke kan byde selvstændige fiskere en ordning med tvungent medlemskab for et højere bidrag end bidraget for lønmodtagere. På den anden side fremgår det af udvalgets redegørelse, at en frivillig ordning ikke kan få praktisk betydning.

Fiskeriforeningerne ser derfor hellere, at der - så snart det er muligt - gennemføres en udvidet tillægspensionsordning efter svensk mønster.

Landsforeningen Danske Vognmænd.

Landsforeningen Danske Vognmænd, der omfatter ca. 7.000 vognmænd, tiltræder principielt redegørelsens udtalelse om, at der næppe for de selvstændiges vedkommende er samme behov for deltagelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension som for lønmodtagerne, men fremhæver samtidig, at landsforeningens medlemmer, hvoraf størstedelen kun ejer én lastvogn,

er stillet nogenlunde på samme måde som lønmodtagerne og følgelig i pensionsmæssig henseende bør ligestilles med lønmodtagerne. Landsforeningen kan imidlertid tilslutte sig de i redegørelsen anførte betragtninger om de vanskeligheder, der vil være forbundet med en udvidelse af ordningen til også at omfatte de selvstændige erhvervsdrivende, og det frarådes derfor at gennemføre udvidelsen, såfremt det må anses for sandsynligt, at der i nogenlunde overskuelig fremtid vil blive gennemført en almindelig tillægspensionsordning.

Såfremt den omhandlede udvidelse af Arbejdsmarkedets Tillægspension til også at omfatte selvstændige bliver gennemført, bør det ske på obligatorisk basis.

Akademikernes Samarbejdsudvalg.

Akademikernes Samarbejdsudvalg, der inden for sine 15 faglige akademiske organisationer med i alt 33.000 medlemmer omfatter 8.000 selvstændige erhvervsdrivende i de liberale erhverv, finder, at de i redegørelsen foretagne beregninger viser, at der ikke vil være nogen økonomisk fordel for de selvstændige ved at indgå i Arbejdsmarkedets Tillægspension under de givne forudsætninger sammenlignet med, hvad der kan opnås gennem tegning af privat pensionsforsikring.

Samarbejdsudvalget kan derfor ikke anbefale en udvidelse af Arbejdsmarkedets Tillægspension som skitseret. Man har samtidig fremhævet, at dette standpunkt ikke indeholder nogen stillingtagen til spørgsmålet om gennemførelsen af en almindelig tillægspensionsordning, og at de selvstændiges muligheder for at blive omfattet af en sådan mulig ordning ikke ønskes forringet ved det indtagne standpunkt.

Såfremt der uanset dette bliver tale om at gennemføre en udvidelse af Arbejdsmarkedets Tillægspension til også at omfatte selvstændige og med obligatorisk medlemskab for disse, ønsker man at fremhæve, at en sådan udvidelse bør ske med samme pensionsydelser og bidragsbeløb for de selvstændige som for lønmodtagerne.

Kapitel IV.

UDVALGETS KONKLUSION

Der er i udvalget enighed om, at de foretagne undersøgelser (jfr. kap. II) viser, at såfremt ATP skal udvides til at dække de selvstændige erhvervsdrivende med pensionsydelser svarende til dem, der er fastsat for lønmodtagere i loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension, og uden at der hertil ydes tilskud fra anden side, må dette ske ved gennemførelse af en *obligatorisk ordning*, idet en frivillig adgang for selvstændige til optagelse i ATP under de anførte forudsætninger ikke kan antages at få nogen praktisk betydning.

De selvstændige erhvervsdrivende har en anden og for en tillægspensionsordning som ATP betydelig mere *ugunstig aldersfordeling* end lønmodtagerne. Dette medfører under forudsætning af, at pensionsydelserne skal være af samme størrelse for de selvstændige erhvervsdrivende som for lønmodtagerne, og at ordningen skal hvile på samme forsikringstekniske grundlag som ATP, at der *enten* skal ske en forhøjelse af bidragene for begge grupper i forhold til de gældende bidrag under ATP-ordningen, *eller* at de selvstændige skal betale væsentligt større bidrag end lønmodtagerne.

Hvad angår den førstnævnte mulighed har udvalget været af den opfattelse, at det måtte anses for udelukket at gennemføre en øjeblikkelig forhøjelse af de nugældende bidrag. Man har derfor indskrænket sig til at undersøge, hvilke økonomiske virkninger det ville have for ATP, dersom der etableres en obligatorisk ordning, hvorefter de selvstændige erhvervsdrivende blev optaget for samme bidrag, som der betales for lønmodtagere. Der henvises herom til side 19.

Hvad angår den anden mulighed er der i udvalget enighed om, at der næppe for de selvstændige erhvervsdrivende i samme grad som for lønmodtagerne er behov for en tilslutning

til ATP, og at et sådant behov må antages at blive yderligere formindsket, når tilslutningen viser sig at være væsentlig *mere byrdefuld for de selvstændige*. Det fremgår af de for udvalget foretagne beregninger, at en obligatorisk ordning med samme pensionsydelser som for lønmodtagere vil koste den selvstændige erhvervsdrivende et årligt bidrag på 486 kr. under forudsætning af, at § 2, stk. 2, i loven om Arbejdsmarkedets Tillægspension om lønmodtagers adgang til under visse forudsætninger at forblive i ordningen efter at være overgået til selvstændig erhvervsvirksomhed opretholdes. Som anført side 19 anser udvalget det for rigtigst, at § 2, stk. 2, opretholdes. Bidraget skal i øvrigt fuldt ud betales af den selvstændige erhvervsdrivende, medens bidraget for en lønmodtager, der udgør 259,20 kr., betales af arbejdsgiveren for de to trediedele vedkommende.

Det høje bidrag for de selvstændige erhvervsdrivende medfører i øvrigt, at det for de fleste af disse vil kunne betale sig at tegne en privat pensionsforsikring fremfor at indgå i ATP.

Udvalget er endelig enig om, at en obligatorisk ordning nødvendigvis vil medføre store *administrative vanskeligheder*, hvilket hænger sammen med dels, at det ikke for de selvstændige erhvervsdrivendes vedkommende er muligt at fastsætte tilsvarende enkle og klare regler som dem, der er fastlagt for lønmodtagernes deltagelse i ordningen, og dels at der må tilvejebringes en omfattende kontrol med, at de selvstændige erhvervsdrivende opfylder pligten til at tilmelde sig og indbetale bidrag.

Af de under udvalgets drøftelser med de berørte *hovedorganisationer og erhvervsorganisationer* fremsatte udtalelser (jfr. kap. III) fremgår, at samtlige organisationer er af den opfattelse, at der ikke blandt de kredse af selvstændige erhvervsdrivende, som de repræsenterer,

er interesse for at blive optaget i ATP, hverken under en frivillig eller en obligatorisk ordning, såfremt de herved beregnede udgifter fuldt ud skal dækkes af de selvstændige erhvervsdrivendes eget bidrag. Det er således det gennemgående indtryk hos organisationerne, at en *frivillig* adgang for de selvstændige erhvervsdrivende til optagelse i ATP ikke vil have nogen praktisk betydning, idet de selvstændige erhvervsdrivende i reglen med fordel kan tegne privat forsikring, og at en *obligatorisk* ordning, der indebærer, at de selvstændige erhvervsdrivende skal betale højere bidrag, end der betales for lønmodtagerne, ikke er ønskværdig for dem.

Det er herved navnlig fremhævet, at de selvstændige erhvervsdrivendes indtægtsforhold ofte ligger anderledes end lønmodtagernes, idet yngre selvstændige, der ofte er nyetablerede, normalt vil have lavere indtægter end de ældre, hvorfor der ikke vil være den samme baggrund for den solidaritet imellem ældre og yngre, som ATP bygger på. Hertil kommer, at de selvstændige erhvervsdrivende gennem deres virksomheders vækst har mulighed for at opbygge realværdier, der danner en bedre basis for selvponering end medlemskab af ATP.

Det er ligeledes fremhævet, at bestemmelsen i ATP-lovens § 2, stk. 2, om adgang for lønmodtagere til at forblive i ordningen efter overgang til selvstændig erhvervsvirksomhed, bør bibeholdes, da denne bestemmelse på længere sigt vil løse problemet for de selvstændige erhvervsdrivende uden tilvejebringelse af en obligatorisk ordning.

De samvirkende danske Landboforeninger giver udtryk for interesse for de selvstændige erhvervsdrivendes optagelse i ATP, der foreslås gennemført på samme vilkår som for lønmodtagere, og således at optagelse i ordningen i hvert fald i en overgangsperiode sker på et frivilligt grundlag.

Håndværksrådet mener, at tilslutning til ATP i givet fald må ske på obligatorisk grundlag, men bemærker, at det må anses for tvivlsomt, om det kan siges at være stemmende med håndværksmestrenes interesse at anbefale deltagelse

i en sådan tvangsmæssig pensionsopsparing. Rådet gør dernæst gældende, at den interesse, der måtte være blandt rådets medlemmer for en tilslutning til ATP, må antages at være betydeligt mindre, hvis medlemmerne ikke kan komme ind i ordningen på de samme vilkår som lønmodtagerne.

Hvad angår en obligatorisk ordning med samme bidrag som for lønmodtagerne, tages der af Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen samt nogle erhvervsorganisationer direkte afstand fra en sådan ordning ud fra det synspunkt, at dette vil føre til, at den gældende ordning herved forringes, og det vil indebære, at bidraget senere må forhøjes.

I den af *bestyrelsen for ATP* afgivne udtalelse, der er optrykt som bilag 3, har bestyrelsen ligeledes taget afstand fra de selvstændige erhvervsdrivendes optagelse i ATP med samme bidrag som det for lønmodtagerne gældende.

Hvad angår de af De samvirkende danske Landboforeninger og Håndværksrådet foran refererede udtalelser om adgang for de selvstændige til at indtræde i ordningen på samme vilkår som lønmodtagerne, ønsker udvalget at pege på, at gennemførelsen af en frivillig ordning, som ønsket af landboforeningerne, ligesom den tilsvarende obligatoriske ordning for selvstændige erhvervsdrivende, som berørt af Håndværksrådet, vil indeholde en forringelse af de gældende vilkår for den nuværende medlemskreds af ATP.

Under hensyn hertil og efter de i øvrigt fremsatte udtalelser, der i det store og hele stemmer overens med udvalgets egne synspunkter, *finder udvalget ikke grundlag for at udarbejde forslag om, at ATP udvides til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende*

Som anført i indledningen er der ikke hermed taget stilling til mulighederne for gennemførelsen af den videregående tillægspensionsordning efter svensk mønster, som det er udvalgets hovedopgave at udarbejde forslag til. Udvalget fortsætter sit arbejde hermed.

LOV NR. 46 af 7. MARTS 1964 OM ARBEJDSMARKEDETS TILLÆGSPENSION

Kapitel I.

Indledning.

§ 1. Med det formål at udbetale lønmodtagere m. fl. tillægspension i overensstemmelse med denne lov oprettes Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Kapitel II.

Personkreds.

§ 2. Medlemmer af Arbejdsmarkedets Tillægspension er, jfr. dog §§ 3 og 4,

a) lønmodtagere i alderen 18-66 år, der er beskæftiget her i landet;

b) danske lønmodtagere i alderen 18-66 år, der er beskæftiget i udlandet for den danske stat, danske virksomheder og institutioner samt på danske skibe.

Stk. 2. Personer, der som lønmodtagere i henhold til stk. 1 har været medlemmer af tillægspensionsordningen sammenlagt i mindst 3 år, jfr. § 8, kan efter eget ønske bevare deres medlemskab, selv om de måtte overgå til selvstændig erhvervsvirksomhed. De nærmere regler herom fastsættes af bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Stk. 3. Arbejdsministeren fastsætter efter forhandling med de interesserede arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer regler, der sikrer, at persongrupper, der typisk har beskæftigelse hos flere arbejdsgivere inden for en enkelt uge (løsarbejdere), omfattes af ordningen uanset bestemmelsen i § 4, stk. 1.

§ 3. Arbejdsministeren fastsætter efter samråd med bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension regler om, hvorvidt følgende grupper skal omfattes af loven:

a) udenlandske lønmodtagere, der er kortvarigt beskæftigede her i landet;

b) udenlandske lønmodtagere, der under læn-

gere tids beskæftigelse her i landet for udenlandske selskaber er dækket af en pensionsordning i deres hjemland;

c) udenlandske lønmodtagere beskæftiget på danske diplomatiske repræsentationer i udlandet eller på danske skibe og

d) danske lønmodtagere, der af danske virksomheder er beskæftiget i udlandet og omfattes af en dér gældende pensionsordning.

Stk. 2. Arbejdsministeren kan fravige lovens bestemmelser om medlemskab af Arbejdsmarkedets Tillægspension og om bidrag for så vidt angår statsborgere i andre stater eller dele af disse og danske statsborgere, der opholder sig i andre stater eller dele af disse, såfremt der med de pågældende stater er opnået gensidig overenskomst angående disse personers adgang til tillægspension.

§ 4. Undtaget fra medlemskab i Arbejdsmarkedets Tillægspension er:

a) lønmodtagere, der er født d. 28. februar 1898 eller tidligere;

b) lønmodtagere, som ved afgang fra tjenesten har adgang til pension i henhold til lovgivningen om lønninger og pensioner til statens tjenestemænd, lønmodtagere, hvis pensionsret i det væsentlige følger de pensionsregler, som gælder for tilsvarende statstjenestemænd, samt lønmodtagere, der som elever, medhjælpere eller aspiranter ansættes med henblik på senere ansættelse i stillinger, hvor de ved afgang fra tjenesten har adgang til pension som ovenfor anført;

c) lærlinge på lærekontrakt;

d) lønmodtagere med en ugentlig arbejdstid hos samme arbejdsgiver under 15 timer eller - såfremt de er månedslønnede - med en månedlig arbejdstid hos samme arbejdsgiver under 65 timer, jfr. dog § 2, stk. 3;

e) lønmodtagere, hvis arbejdstid ikke kendes,

såfremt den ugentlige eller månedlige indtægt hos samme arbejdsgiver udgør et beløb, der ligger under 15 henholdsvis 65 gange den gennemsnitlige timeløn for ikke-faglærte mandlige, respektive kvindelige, arbejdere i hele landet (incl. dyrtidstillæg, men bortset fra alle andre tillæg) som offentliggjort af det statistiske departement hvert år for april kvartal.

Stk. 2. Bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension kan efter ansøgning fra medlemskab undtage grupper af unge lønmodtagere under uddannelse, der økonomisk er ligestillet med lærlinge på lærekontrakt.

Stk. 3. Ansøgninger i medfør af stk. 2 fritager ikke for at betale bidrag i overensstemmelse med kapitel V. Imødekommes ansøgningen, tilbagebetales de erlagte bidrag.

Kapitel III.

Tillægspensionens størrelse.

§ 5. Tillægspension ydes fra det fyldte 67. år, jfr. §§ 9 og 10.

Stk. 2. Fuld tillægspension udgør 2.400 kr. årlig, jfr. dog § 19, stk. 2.

§ 6. For lønmodtagere, der indtræder i ordningen inden et år efter dens ikrafttræden, ydes tillægspension efter følgende anciennitetsskala, jfr. § 8:

Anciennitet ved det fyldte 67. år	Årlig tillægspension kr.
27 år eller derover	2.400
26 -	2.280
25 -	2.160
24 -	2.040
23 -	1.920
22 -	1.800
21 -	1.680
20 -	1.560
19 -	1.500
18 -	1.440
17 -	1.380
16 -	1.320
15 -	1.260
14 -	1.200
13 -	1.140
12 -	1.080
11 -	1.020
10 -	960
9 -	900
8 -	840
7 -	780
6 -	720
5 -	696
4 -	672
3 -	648
2 -	624
1 -	600

Stk. 2. Lønmodtagere, der er indtrådt i ordningens første år, men som ikke ved det fyldte 67. år har opnået den til deres indtrædelsesalder svarende anciennitet, dog højst 40 år, opnår dog kun ret til en forholdsmæssig andel af den tillægspension, pågældende ville have haft ret til, hvis han havde opnået denne anciennitet. Udgør tillægspensionen herefter mindre end halvdelen af mindste sats, jfr. stk. 1, bortfalder den.

§ 7. Lønmodtagere, der først indtræder i ordningen et år efter dens ikrafttræden eller senere, og som ved det fyldte 67. år har opnået 40 års anciennitet, jfr. § 8, har ret til fuld tillægspension.

Stk. 2. Et sådant medlem, som ved det fyldte 67. år har mindre end 40 års, men mindst 5 års anciennitet, har ret til en forholdsmæssig tillægspension.

Stk. 3. Et sådant medlem, som ved det fyldte 67. år har mindre end 5 års anciennitet, har ikke ret til tillægspension. Er den pågældende først indtrådt i ordningen efter sit fyldte 62. år, tilbagebetales der ham ved det fyldte 67. år det for ham i alt indbetalte bidrag med påløbne renter 4½ pct p. a.

§ 8. Et års anciennitet opnås af medlemmer, der ikke er fyldt 60 år, ved indbetaling i årets løb af bidrag - jfr. § 15 - for 44 uger eller 11 måneder og af medlemmer, der er fyldt 60 år, ved indbetaling af bidrag for 36 uger eller 9 måneder.

Stk. 2. Bidragsindbetalinger i det enkelte år udover de i stk. 1 nævnte godskrives medlemmet i andre bidragsår i det omfang, det måtte være nødvendigt for at opnå fuld anciennitet som angivet i stk. 1.

Stk. 3. Et medlem kan ikke sammenlagt opnå større anciennitet end svarende til medlemmets alder ved indtrædelse i ordningen.

Stk. 4. Uger eller måneder, for hvilke der i medfør af § 15 er betalt halvt bidrag, medregnes som halve uger eller måneder.

§ 9. Tillægspension ydes efter begæring fra det fyldte 67. år og udbetales månedsvis forud. Den årspension, på grundlag af hvilken den månedlige pension udbetales, afrundes til nærmeste med 12 delelige kronebeløb.

Stk. 2. Indgives begæring efter det 67. år, kan der for tiden inden begæringens indgivelse højst ydes 6 måneders tillægspension.

§ 10. Begæres tillægspension udbetalt fra et tidspunkt, der ligger 6 måneder eller mere efter det fyldte 67. år, forhøjes pensionen med 5 pct. for hvert halve år regnet fra det 67. år, dog ikke ud over det fyldte 70. år.

Kapitel IV.

Enkepension.

§ 11. Den, der bliver enke efter et medlem eller en tillægspensionist, har ret til tillægspension i form af enkepension, hvis ægteskabet har varet mindst ti år, og afdøde har opnået mindst ti års anciennitet.

Stk. 1. Retten bortfalder ved indgåelse af nyt ægteskab, men genindtræder efter begæring, hvis ægteskabet ophører.

§ 12. Enkepension ydes efter begæring fra dødsfaldet, dog tidligst fra enkens fyldte 62. år. Modtog afdøde tillægspension, ydes enkepensionen først fra den dato, fra hvilken afdødes tillægspension bortfalder.

Stk. 2. Indgives begæringen først på et senere tidspunkt, kan der for tiden forud for dette højst ydes 6 måneders pension.

Stk. 3. Pensionen udbetales månedsvis forud.

§ 13. Enkepensionen udgør halvdelen af den tillægspension, som ægtefællen modtog ved dødsfaldet eller ville have været berettiget til at modtage fra sit fyldte 67. år på grundlag af de indtil dødsfaldet indbetalte bidrag.

Stk. 2. Er enken berettiget til enkepension på grundlag af mere end ét ægteskab, kan den samlede enkepension højst udgøre halvdelen af den fulde tillægspension i henhold til § 5, stk. 2, og af eventuel forhøjelse ydet en af ægtefællerne i medfør af § 10.

Stk. 3. Den beregnede årlige enkepension afrundes til nærmeste med 12 delelige kronebeløb.

§ 14. Opfylder enken samtidig betingelserne for at modtage tillægspension i henhold til kapitel III, har hun kun ret til den største af pensionerne.

Kapitel V.

Bidrag.

§ 15. Bidraget udgør for medlemmer med mindst 30 timers ugentlig beskæftigelse hos samme arbejdsgiver 5,40 kr. pr. uge, hvoraf arbejdsgiveren udreder 3,60 kr. og medlemmet

1,80 kr. For medlemmer med 15-29 timers ugentlig beskæftigelse hos samme arbejdsgiver udgør bidraget 2,70 kr., der udredes med 1,80 kr. af arbejdsgiveren og 0,90 kr. af medlemmet.

Stk. 2. For månedslønnede med mindst 130 timers månedlig beskæftigelse hos samme arbejdsgiver udgør bidraget pr. måned 21,60 kr., hvoraf arbejdsgiveren udreder 14,40 kr. og medlemmet 7,20 kr. For månedslønnede medlemmer med 65-129 timers månedlig beskæftigelse hos samme arbejdsgiver udgør bidraget 10,80 kr., hvoraf arbejdsgiveren udreder 7,20 kr. og medlemmet 3,60 kr.

Stk. 3. For de lønmodtagergrupper, der er omhandlet i § 2, stk. 3, fastsætter arbejdsministeren efter forhandling med de interesserede arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer de nærmere regler for bidragsbetalingen.

Stk. 4. For lønmodtagere, hvis arbejdstid ikke kendes, udregnes det timetal, der lægges til grund for bidragsbetalingen, efter tilsvarende regler som fastsat i § 4, stk. 1, e).

Stk. 5. Medlemmer, der bevarer deres medlemskab i medfør af § 2, stk. 2, betaler selv det samlede bidrag.

Stk. 6. Bidragsbetaling for et medlem ophører ved dettes fyldte 67. år.

§ 16. Det påhviler ledelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension at tage op til overvejelse, hvorledes og fra hvilket tidspunkt de i § 15 anførte bidragssatser skal reguleres for at imødegå de finansielle forpligtelser, som bestemmelserne i kapitel IV om enkepension medfører for ordningen.

§ 17. Arbejdsgiveren tilbageholder medlemmets del af bidraget ved lønudbetaling og indbetaler det samlede bidrag til Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Stk. 2. Arbejdsministeren fastsætter efter indstilling fra bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension de nærmere regler for bidragsindbetalingen.

Kapitel VI.

For sikringsplan og reguleringsbestemmelser.

§ 18. Ledelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension skal udarbejde en forsikringsplan, som skal indeholde oplysninger om ordningens forsikrings tekniske beregningsgrundlag.

Stk. 2. Forsikringsplanen — og ændringer heri — skal godkendes aktuariemæssigt af forsikringsrådet.

§ 19. Bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension skal lade foretage regelmæssige aktuariemæssige opgørelser over status for Arbejdsmarkedets Tillægspension i overensstemmelse med den godkendte forsikringsplan. Sådanne opgørelser skal foretages, så ofte bestyrelsen skønner det nødvendigt, dog mindst hvert tredje år.

Stk. 2. Såfremt det ved disse opgørelser viser sig, at indtægterne overstiger de beregnede pensionsudgifter, skal ledelsen overveje at anvende overskuddet helt eller delvis til forhøjelse af pensionsbeløbene. Ved vurderingen af, om en sådan forhøjelse bør gennemføres, skal der tages hensyn til den skete prisudvikling samt udviklingen i landets og befolkningens økonomiske forhold.

Stk. 3. Ledelsen kan ligeledes ændre bidragene til Arbejdsmarkedets Tillægspension. Beslutning herom skal godkendes af repræsentantskabet ved simpelt flertal, dog at såvel et flertal af arbejdsgiverrepræsentanter som et flertal af lønmodtagerrepræsentanter skal stemme for beslutningen.

Kapitel VII. *Administration.*

§ 20. Arbejdsmarkedets Tillægspension ledes af et repræsentantskab, en bestyrelse og en direktør.

§ 21. Repræsentantskabet består af 15 arbejdsgiverrepræsentanter og 15 lønmodtagerrepræsentanter samt en formand.

Stk. 2. Af arbejdsgiverrepræsentanterne udpeges:

8 af Dansk Arbejdsgiverforening;

2 af Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger;

1 af finansministeren;

1 af indenrigsministeren efter samråd med Amtsrådsforeningen i Danmark, De samvirkende Sognerådsforeninger i Danmark, Den danske Købstadforening, Foreningen Bymæssige Kommuner, Københavns kommune og Frederiksberg kommune;

3 af arbejdsministeren efter samråd med arbejdsgiverorganisationer, der ikke er tilknyttet ovennævnte arbejdsgivergrupper.

Stk. 3. Af lønmodtagerrepræsentanterne udpeges:

9 af Landsorganisationen De samvirkende

Fagforbund, hvoraf én skal repræsentere lønmodtagere inden for butiks-, handels- og konторvirksomhed, én skal repræsentere lønmodtagere inden for landbrugsområdet, og én skal repræsentere lønmodtagere ansat i stat og kommuner;

2 af Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer, hvoraf én skal repræsentere lønmodtagere ansat i stat og kommuner;

1 af Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger;

3 af arbejdsministeren efter samråd med lønmodtagerorganisationer, der ikke er tilsluttet Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund, Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer eller Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger.

Stk. 4. Repræsentantskabet udnævner selv sin formand, som ikke må have tilknytning til nogen arbejdsgiver- eller lønmodtagerorganisation.

Stk. 5. Repræsentantskabets medlemmer udpeges for tre år ad gangen, jfr. dog § 42. Genvalg kan finde sted.

Stk. 6. Arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer, der ønsker at komme i betragtning ved arbejdsministerens udpegning af henholdsvis arbejdsgiver- og lønmodtagerrepræsentanter i henhold til stk. 2 og 3, retter henvendelse herom til arbejdsministeren inden en af denne fastsat frist.

§ 22. Repræsentantskabet skal have forelagt til godkendelse det årlige regnskab og behandle de sager, som bestyrelsen eller mindst 4 bestyrelsesmedlemmer måtte ønske at forelægge for repræsentantskabet.

Stk. 2. Repræsentantskabet afholder møde én gang årligt samt i øvrigt, når bestyrelsen, mindst 4 bestyrelsesmedlemmer eller 10 medlemmer af repræsentantskabet måtte ønske det.

§ 23. Bestyrelsen består af formanden for repræsentantskabet som formand, 3 medlemmer udpeget af Dansk Arbejdsgiverforening, 3 medlemmer udpeget af Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund, 1 medlem udpeget af Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger samt 1 medlem udpeget af Fællesrådet for danske Tjenestemand- og Funktionærorganisationer og Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger i fællesskab.

Stk. 2. Bestyrelsens medlemmer udpeges for tre år ad gangen. Genvalg kan finde sted.

Stk. 3. Bestyrelsen skal lede administrationen af Arbejdsmarkedets Tillægspension i overensstemmelse med reglerne i denne lov og den godkendte forsikringsplan.

Stk. 4. Bestyrelsen ansætter direktøren og andet ledende personale og fastlægger retningslinier for deres arbejde, herunder også den løbende anbringelse af fondsmidler. Generelle forskrifter og vejledninger, der udsendes til medlemmerne og deres arbejdsgivere, skal godkendes af bestyrelsen.

§ 24. Direktøren forestår den daglige administration af Arbejdsmarkedets Tillægspension under ansvar over for bestyrelsen.

§ 25. Regnskabet for Arbejdsmarkedets Tillægspension skal revideres af mindst to regnskabskyndige revisorer, hvoraf mindst én skal være statsautoriseret revisor. Repræsentantskabet udnævner revisorerne for tre år ad gangen, men kan til enhver tid trække udnævnelsen tilbage.

Kapitel VIII.

Fondsanbringelse.

§ 26. Bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension skal forvalte fondsmidlerne således, at de bliver til størst mulig gavn for tillægspensionsordningen. Ved midlernes placering skal herved tilstræbes en betryggende sikkerhed, en opretholdelse af midlernes realværdi samt højst mulig forrentning.

Stk. 2. Fondsmidlerne skal anbringes på følgende måde:

- a) i obligationer udstedt eller garanteret af den danske stat eller af danske kommuner;
- b) i obligationer udstedt af danske kreditforeninger og hypotekforeninger eller af finansieringsinstitutter, der er godkendt af staten;
- c) som indestående i danske banker eller sparekasser;
- d) i værdipapirer, som i øvrigt efter deres art og sikkerhed kan stilles i klasse med de under litra a)-c) nævnte, og
- e) i faste ejendomme, som fonden ejer, dog i intet tilfælde ud over fire femtedele af den offentlige vurdering til ejendomsværdi.

Stk. 3. Fondsmidlerne kan endvidere anvendes som lån til arbejdsgivere, der har indbetalt bidrag til Arbejdsmarkedets Tillægspension, dog

aldrig ud over 50 pct. af det indbetalte bidrag og aldrig under 500 kr. Lånene ydes gennem banker og sparekasser til den for disse institutioner sædvanlige udlånsrente, og pengeinstitutterne er ansvarlige over for Arbejdsmarkedets Tillægspension for lånets tilbagebetaling.

Stk. 4. Af fondsmidlerne vil dog i alt 15 pct. kunne anvendes på nedenfor anførte måder:

- a) til erhvervelse af fast ejendom;
- b) som indskud i en investeringsforening eller et investeringsaktieselskab, godkendt af det offentlige;
- c) til køb af aktier, dog således at der i samme selskabs aktier ikke må anbringes ud over 1 pct. af fondsmidlerne eller ud over 15 pct. af det pågældende selskabs aktiekapital.

Kapitel IX.

Tilsyn.

§ 27. De af bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension i henhold til § 19, stk. 1, foretagne aktuarmæssige opgørelser skal sendes til forsikringsrådet. Opgørelserne skal foretages af en af forsikringsrådet godkendt aktuar.

Stk. 2. Forsikringsrådet er berettiget til at afkræve Arbejdsmarkedets Tillægspension enhver oplysning, som rådet anser for fornøden til den aktuarmæssige bedømmelse af ordningen. Rådet skal til enhver tid have adgang til at gøre sig bekendt med institutionens bøger, regnskaber og hele virksomhed.

Stk. 3. Efter at forsikringsrådet har gennemgået opgørelsen, jfr. stk. 1, afgiver rådet indberetning herom til arbejdsministeren og underretter Arbejdsmarkedets Tillægspension om indberetningens indhold.

Stk. 4. Finder forsikringsrådet, at Arbejdsmarkedets Tillægspension ikke på det foreliggende grundlag fuldt ud vil kunne fyldestgøre sine forpligtelser, afgiver rådet efter at have forhandlet med Arbejdsmarkedets Tillægspension indberetning herom til arbejdsministeren.

Stk. 5. Til dækning af udgifterne ved forsikringsrådets tilsyn i henhold til stk. 1-4 fastsætter arbejdsministeren efter samråd med handelsministeren et gebyr, der udredes af Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Stk. 6. Det reviderede årsregnskab indsendes efter godkendelse af repræsentantskabet i medfør af § 22, stk. 1, til arbejdsministeren.

Stk. 7. Reglerne om tilsyn med pensionskasser gælder ikke for Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Kapitel X.

Ankenævn.

§ 28. Afgørelser truffet af Arbejdsmarkedets Tillægspension om medlemskab, bidrag eller pensionsret kan - bortset fra beslutninger truffet i henhold til § 19, stk. 2 og 3 - inden for en frist af 4 uger indbringes for et ankenævn, der består af 5 medlemmer.

Stk. 2. Arbejdsministeren udnævner medlemmerne og en suppleant for hvert medlem for en periode af 3 år efter indstilling for tre medlemmers vedkommende af henholdsvis højesterets præsident, af sø- og handelsrettens præsident og af den faste voldgiftsret, og for to medlemmers vedkommende efter indstilling henholdsvis af arbejdsgiverrepræsentanterne og lønmodtagerrepræsentanterne i repræsentantskabet for Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Stk. 3. Nævnet fastsætter selv sin forretningsorden.

Kapitel XI.

Forskellige bestemmelser.

§ 29. Krav på ydelser i medfør af denne lov kan ikke gøres til genstand for arrest, eksekution eller anden retsforfølgning. Retshandler, der afsluttes af den berettigede med hensyn til disse krav, er ugyldige.

§ 30. Enhver, der beskæftiger en eller flere lønmodtagere, der er omfattet af denne lov, skal foretage indberetning herom efter de nærmere regler, som arbejdsministeren måtte fastsætte efter indstilling af bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension.

Stk. 2. Offentlige myndigheder, sygekasser, ulykkesforsikringsselskaber samt arbejdsgivere, lønmodtagere og faglige organisationer skal på begæring overlade Arbejdsmarkedets Tillægspension og ankenævnet enhver oplysning, som er af betydning for afgørelsen af pensionspørgsmål i henhold til denne lov.

§ 31. Det i §§ 15 og 17 omhandlede bidrag skal indbetales til Arbejdsmarkedets Tillægspension inden 14 dage efter opkrævningsperiodens udløb. Arbejdsministeren kan efter indstilling fra bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension i særlige tilfælde fastsætte en længere tidsfrist for bidragenes indbetaling.

Stk. 2. Sker indbetaling af bidraget ikke rettidigt, skal den betalingspligtige arbejdsgiver

foruden bidraget betale renter heraf med 1 pct. for hver påbegyndt måned fra den pågældende opkrævningsperiodes udløb at regne.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder tilsvarende anvendelse for så vidt angår bidrag for medlemmer, der i medfør af § 2, stk. 2, selv betaler det samlede bidrag, jfr. § 15, stk. 5.

Stk. 4. Hvis der ikke opnås dækning hos arbejdsgiveren for skyldige bidrag, tillægges der lønmodtageren anciennitet i henhold til § 8 for det manglende bidrag.

§ 32. Med bøde eller hæfte straffes, hvis strengere straf ikke er forskyldt efter anden lovgivning, den, der som medlem af bestyrelse eller repræsentantskab eller som direktør, aktuar eller revisor for Arbejdsmarkedets Tillægspension

a. undlader at opfylde de pligter, der påhviler ham efter loven,

b. giver urigtige eller vildledende oplysninger til arbejdsministeren, forsikringsrådet eller andre offentlige myndigheder eller til ledelsen om forhold, der vedrører Arbejdsmarkedets Tillægspension,

c. gør sig skyldig i grov eller oftere gentagen forsømmelse eller skødesløshed, der kan medføre tab for Arbejdsmarkedets Tillægspension eller medlemmerne.

§ 33. Med bøde straffes

a. den arbejdsgiver, der undlader i rette tid at foretage indberetning som nævnt i § 30, stk. 1, eller undlader rettidigt at indbetale det samlede bidrag for et hos ham beskæftiget medlem af Arbejdsmarkedets Tillægspension,

b. den, der undlader at efterkomme en begæring fra Arbejdsmarkedets Tillægspension eller ankenævnet om oplysninger i medfør af § 30, stk. 2, eller som giver Tillægspensionen eller ankenævnet urigtige eller vildledende oplysninger om forhold af betydning for afgørelser i henhold til loven.

Stk. 2. Er forholdet begået med forsæt til at unddrage Tillægspensionen bidrag, eller foreligger der i øvrigt særlig skærpende omstændigheder, kan straffen stige til hæfte eller fængsel indtil 2 år.

Stk. 3. Sagerne behandles som politisager. Angår sigtelsen forhold af den i stk. 2 nævnte art, finder de i lov om rettens pleje, kap. 68, 69, 71 og 72 omhandlede retsmidler anvendelse i samme omfang som i sager, som det efter de

almindelige regler tilkommer statsadvokaten at forfølge.

§ 34. I forskrifter, der udfærdiges af arbejdsministeren med hjemmel i loven, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

§ 35. Er en af de i §§ 33 og 34 nævnte overtrædelser begået af et aktieselskab, andels-selskab eller lignende, kan der pålægges sel-skabet som sådant bødeansvar.

§ 36. Såfremt tilkendt tillægspension ikke er hævet i et sammenhængende tidsrum af 3 år, bortfalder den del af tillægspensionen, som har stået uhævet i mere end 3 år. Bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension kan dog fra-vige denne bestemmelse i det enkelte tilfælde.

§ 37. Ydelser i henhold til denne lov med-tages ikke ved beregningen af de indtægter, der lægges til grund ved fastsættelsen af grundbe-løbet for folkepension.

§ 38. Denne lov gælder ikke for Færøerne og Grønland, jfr. dog stk. 2 og 3.

Stk. 2. Danske lønmodtagere, der ikke er hjemmehørende på Færøerne, og som er be-skæftiget på Færøerne for den danske stat eller for virksomheder og institutioner, der har sæde eller styrelse i den øvrige del af riget, er om-fattet af loven, for så vidt de i øvrigt opfylder betingelserne for medlemskab.

Stk. 3. Lønmodtagere, der ikke er hjemme-hørende i Grønland, og som beskæftiges i Grønland for den danske stat eller for danske virksomheder og institutioner, er omfattet af

loven, for så vidt de i øvrigt opfylder dennes betingelser for medlemskab af Arbejdsmarke-dets Tillægspension. Tilsvarende regler gælder for danske lønmodtagere, der ikke er hjemme-hørende i Grønland, og som beskæftiges for udenlandske virksomheder og institutioner i Grønland.

Kapitel XII.

Ikrafttræden.

§ 39. Der tilbageholdes i løn og svares ar-bejdsgiverbidrag af løn, der indtjenes fra og med begyndelsen af den lønningsuge, i hvilken den 1. april 1964 falder, for månedslønnede dog fra og med den 1. april 1964.

§ 40. Personer, født i marts måned 1898, oppebærer tillægspension i overensstemmelse med reglerne i denne lov fra 1. april 1965 at regne, uanset bestemmelserne i §§ 5, stk. 1, og 9, stk. 1, for så vidt de opfylder betingelserne i § 8 for opnåelse af pensionsanciennitet.

§ 41. Udbetaling af tillægspension begynder 1. april 1965.

§ 42. Repræsentantskabet fastsætter på sit første møde regler for afgangsordenen for ar-bejdsgiver- og lønmodtagerrepræsentanter.

§ 43. Forsikringsplan for Arbejdsmarkedets Tillægspension, jfr. § 18, skal første gang fore-lægges forsikringsrådet senest den 1. januar 1965.

§ 44. Denne lov træder i kraft straks.

BEREGNINGSMATERIALE FRA FORSIKRINGSRÅDET

Forsikringsrådet.

København, den 14. august 1964.

Tillægspensionsudvalget af 1964.

På udvalgets møde den 7. juli 1964 anmode-
de man mig om at skaffe oplyst, hvad personer
i forskellige aldersklasser kunne opnå ved at
anvende et til ATP-bidraget svarende beløb
som præmiebetaling til et forsikringsselskab for
en livrente, der begynder at løbe fra det 67. år.

Jeg vedlægger en tabel, der skulle give de
ønskede oplysninger, og gør i den forbindelse
opmærksom på følgende:

Den forudsatte forsikringsform er en opsat,
livsvarig livrente, der begynder at løbe fra 1.
årsdag for tegningen af policen, efter at den
forsikrede er fyldt 67 år.

Livrenten udbetales månedlig forud, og præ-
mien indbetales ligeledes månedlig forud.

Tabellen omfatter dels tal for mænd, dels for
kvinder, idet forsikringsselskabernes tariffer for
livrenter er forskellige for mænd og kvinder.

I tabellens kolonne (1) er angivet den måned-
lige præmie i kroner, der skal betales for en
livrente på 1.000 kr. årlig fra det 67. år. I ko-
lonne (2) er angivet i kroner størrelsen af den
livrente fra det 67. år, der kan opnås for en
månedspræmie på 21.60 kr.; den er fremkom-
met ved at dividere kolonne (1) op i 21.600.

Der er anvendt det beregningsgrundlag for
livrenter, som alle danske livsforsikringsselska-
ber for tiden benytter (L 51, 3½ pct.), og med
de af selskaberne anvendte tillæg til præmierne.

De i tabellen angivne livrenter vil blive for-
øget med bonus fra livsforsikringsselskaberne.
Bonus hidrører fra selskabernes overskud, der
fremkommer ved, at præmierne er fastsat efter
passende forsigtige forudsætninger om den
fremtidige dødelighed og renteindtægt.

For livrenter opstår bonus navnlig fra over-
skud på renten. Tariffen forudsætter, at de til
livsforsikringsselskaberne indbetalte præmier vil

kunne anbringes i værdipapirer, der fremtidig
vil afkaste 3½ pct. p. a. i rente. Opnås der
højere rente af midlerne, giver livrenterne over-
skud.

Beregningsgrundlaget for ATP er baseret på
en rentefod af 4½ pct. p. a. Hvis man derfor
regner med, at der fremtidig vil kunne opnås
denne rente af placeringer af de arter, som vil
indgå i ATP's og livsforsikringsselskabernes an-
bringelser, vil livsforsikringsselskaberne på de
nævnte livrenter opnå et overskud, der svarer til
forskellen mellem de 4½ pct. og de 3½ pct.,
hvorpå tariffen er opbygget, og dette overskud
vil gå tilbage til de forsikrede som bonus enten
som en forhøjelse af livrenterne eller som en
reduktion af præmierne.

Jeg har derfor omregnet livsforsikringsselska-
bernes tariffer for opsatte livrenter fra rentefod
3½ til rentefod 4½ pct., og resultaterne er anført
i tabellens kolonner (5) - (8).

Hvis rentefoden her i landet for 1. klasses
papirer fremtidig vil være 4½ pct. p. a., giver
disse kolonner et rigtigere udtryk for prisen på
opsatte livrenter i livsforsikringsselskaberne
sammenlignet med ydelserne fra ATP.

Det fremgår af tabellens kolonner (6) og (8),
at de medlemmer af ATP, der får deres tillægs-
pension beregnet efter lovens § 6, ville kunne
opnå højere pension, hvis denne var tegnet i et
forsikringsselskab for så vidt angår mænd, der
indtræder i ordningen i alder 33 og derunder,
og kvinder, der indtræder i alder 30 og der-
under.

De ATP-medlemmer, der skal have tillægs-
pension beregnet efter lovens § 7, ville få mere
fra et forsikringsselskab, hvis de var 38 år og
derunder ved optagelsen (mænd) og 33 år og
derunder (kvinder).

Ærbødigst

P. Ørding

(sign.)

Alder	L 51, 31/2 pct.				L 51, 41/2 pct.			
	Mænd		Kvinder		Mænd		Kvinder	
	Månedspremie for 1000 kr. årlig livrente fra alder 67	Årlig livrente fra alder 67 for månedspremie kr. 21,60	Månedspremie for 1000 kr. årlig livrente fra alder 67	Årlig livrente fra alder 67 for månedspremie kr. 21,60	Månedspremie for 1000 kr. årlig livrente fra alder 67	Årlig livrente fra alder 67 for månedspremie kr. 21,60	Månedspremie for 1000 kr. årlig livrente fra alder 67	Årlig livrente fra alder 67 for månedspremie kr. 21,60
18	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
19	5,69	3,796	6,72	3,214	3,88	5,567	4,55	4,747
20	5,95	3,630	7,02	3,077	4,09	5,281	4,79	4,509
21	6,22	3,473	7,34	2,943	4,31	5,012	5,05	4,277
22	6,51	3,318	7,67	2,816	4,54	4,758	5,32	4,060
23	6,81	3,172	8,03	2,690	4,79	4,509	5,60	3,857
24	7,13	3,029	8,40	2,571	5,05	4,277	5,91	3,655
25	7,47	2,892	8,80	2,455	5,33	4,053	6,23	3,467
26	7,83	2,759	9,22	2,343	5,62	3,843	6,58	3,283
27	8,21	2,631	9,66	2,236	5,94	3,636	6,94	3,112
28	8,61	2,509	10,13	2,132	6,28	3,439	7,34	2,943
29	9,04	2,389	10,63	2,032	6,64	3,253	7,75	2,787
30	9,50	2,274	11,16	1,935	7,02	3,077	8,20	2,634
31	9,99	2,162	11,73	1,841	7,43	2,907	8,68	2,488
32	10,50	2,057	12,33	1,752	7,88	2,741	9,19	2,350
33	11,06	1,953	12,98	1,664	8,35	2,587	9,74	2,218
34	11,65	1,854	13,67	1,580	8,86	2,438	10,32	2,093
35	12,29	1,758	14,40	1,500	9,41	2,295	10,96	1,971
36	12,97	1,665	15,20	1,421	10,00	2,160	11,64	1,856
37	13,71	1,575	16,05	1,346	10,64	2,030	12,37	1,746
38	14,50	1,490	16,96	1,274	11,33	1,906	13,17	1,640
39	15,36	1,406	17,95	1,203	12,08	1,788	14,03	1,540
40	16,28	1,327	19,02	1,136	12,89	1,676	14,96	1,444
41	17,29	1,249	20,18	1,070	13,78	1,567	15,98	1,352
42	18,38	1,175	21,44	1,007	14,75	1,464	17,08	1,265
43	19,58	1,103	22,81	947	15,81	1,366	18,30	1,180
44	20,88	1,034	24,31	889	16,97	1,273	19,62	1,101
45	22,32	968	25,95	832	18,25	1,184	21,08	1,025
46	23,89	904	27,76	778	19,67	1,098	22,70	952
47	25,64	842	29,75	726	21,24	1,017	24,48	882
48	27,58	783	31,97	676	22,99	940	26,47	816
49	29,75	726	34,44	627	24,95	866	28,69	753
50	32,18	671	37,21	580	27,15	796	31,18	693
51	34,92	619	40,32	536	29,64	729	34,00	635
52	38,03	568	43,85	493	32,48	665	37,20	581
53	41,59	519	47,89	451	35,73	605	40,86	529
54	45,70	473	52,53	411	39,49	547	45,09	479
55	50,47	428	57,93	373	43,87	492	50,01	432
56	56,09	385	64,27	336	49,04	440	55,81	387
57	62,79	344	71,82	301	55,22	391	62,72	344
58	70,90	305	80,94	267	62,70	344	71,07	304
59	80,88	267	92,15	234	71,94	300	81,37	265
60	93,45	231	106,25	203	83,58	258	94,34	229
61	109,73	197	124,48	174	98,67	219	111,13	194
62	131,57	164	148,91	145	118,95	182	133,66	162
63	162,32	133	183,27	118	147,53	146	165,37	131
64	208,69	104	235,01	92	190,64	113	213,17	101
65	283,70	76	318,64	68	260,53	83	290,52	74
66	434,05	50	486,11	44	400,48	54	445,42	48
	885,78	24	989,13	22	821,78	26	910,43	24

**SKRIVELSE AF 19. DECEMBER 1964 FRA BESTYRELSEN FOR
ARBEJDSMARKEDETS TILLÆGSPENSION**

I skrivelse af 27. november 1964 har udvalget hertil oversendt eksemplarer af en redegørelse for spørgsmålet om en udvidelse af ATP til også at omfatte selvstændige erhvervsdrivende samt en oversigt vedrørende de udtalelser, som af en række organisationer er afgivet om dette spørgsmål. Udvalget har samtidig anmodet bestyrelsen om, efter omstændighederne snarest belejligt, at ville udtale sig over redegørelsen, herunder specielt med hensyn til spørgsmålet om en optagelse i Arbejdsmarkedets Tillægspension af selvstændige erhvervsdrivende for det samme bidrag som det, der betales for lønmodtagere.

Af den modtagne oversigt fremgår det, at Dansk Arbejdsgiverforening har givet udtryk for det grundsynspunkt, at de gældende vilkår for den nuværende medlemskreds inden for Arbejdsmarkedets Tillægspension ikke må forringes. Da de selvstændige erhvervsdrivende efter deres aldersfordeling vil være dyrere for ordningen end lønmodtagerne, må arbejdsgiverforeningen ud fra dette synspunkt afvise den mulighed, at selvstændige erhvervsdrivende optages i ordningen for det samme bidrag som det, der betales for lønmodtagere.

Det fremgår endvidere, at Landsorganisationen De samvirkende Fagforbund har erklæret sig enig med Dansk Arbejdsgiverforening i, at Arbejdsmarkedets Tillægspension ikke må forringes for de nuværende medlemmer, og at

selvstændige erhvervsdrivende derfor alene bør optages i ATP ved betaling af det fulde bidrag, som en tillægspensionsordning - baseret på de selvstændiges aldersfordeling - må beregnes at koste.

Endelig fremgår det af oversigten, at Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger har henvist til den af sekretær K. Bloch afgivne mindretalsudtalelse i betænkningen af 1963 om Arbejdsmarkedets Tillægspension og udtalt, at tillægspensionsordningen burde have omfattet hele befolkningen som en overbygning på folkepensionen og finansieret ved en fast procentafgift beregnet af den skattepligtige indtægt. Den foreliggende redegørelse viser, hvor vanskeligt det nu vil være at ligestille selvstændige erhvervsdrivende med lønmodtagere, og sammenslutningen må derfor fraråde, at man går videre ad denne vej.

Idet bestyrelsen for Arbejdsmarkedets Tillægspension henviser til disse udtalelser, tilslutter bestyrelsen sig det grundsynspunkt, at de gældende vilkår for den nuværende medlemskreds inden for ATP ikke må forringes. Dette ville være tilfældet, såfremt de selvstændige erhvervsdrivende blev optaget for samme medlemsbidrag som lønmodtagerne.

Med venlig hilsen
G. Drachmann
(sign.).